

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΕΡΕΥΝΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΤΩΝ
ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ
2008 - 2011

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
Α. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	3
Β. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΦΤΩΧΙΑΣ Ή ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ	4
ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	6
1. Όρια κινδύνου φτώχειας.....	6
2. Ποσοστά πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό.....	7
3. Ποσοστά πληθυσμού κάτω από το όριο κινδύνου φτώχειας	9
4. Σοβαρή Υλική Στέρηση	11
5. Πληθυσμός που ζει σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλό δείκτη έντασης εργασίας.....	14
6. Οικονομική ανισότητα.....	15
6.1. Συντελεστής S80/S20	15
6.2. Συντελεστής Gini.....	16
7. Διαφοροποίηση του κινδύνου φτώχειας κατά φύλο, ηλικία, και ασχολία.....	17
8. Χάσμα κινδύνου φτώχειας.....	21
9. Κίνδυνος φτώχειας υπολογιζόμενος με το όριο φτώχειας του έτους 2005 συν τον πληθωρισμό 2005-2011	22
10. Δείκτες συνθηκών διαβίωσης και ποιότητα ζωής	23

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η έκδοση αυτή παρουσιάζει στοιχεία που προκύπτουν από την Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών, έρευνα η οποία διεξάγεται πάνω σε ετήσια βάση από το 2005.

Η Έρευνα αποτελεί μέρος Κοινοτικού Στατιστικού Προγράμματος, στο οποίο συμμετέχουν όλες οι χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στην εν λόγω έκθεση εξετάζονται θέματα όπως το φαινόμενο της σχετικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στην Κύπρο, προσδιορίζοντας παράλληλα τις ομάδες πληθυσμού που διατρέχουν το μεγαλύτερο κίνδυνο να βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό. Επίσης παρουσιάζονται στοιχεία για την οικονομική ανισότητα καθώς και στοιχεία που αφορούν στην ποιότητα ζωής του πληθυσμού.

Η έκθεση ετοιμάστηκε από την κ. Κούλια Ονησιφόρου, του Τομέα Δημογραφίας, Κοινωνικών Στατιστικών και Τουρισμού, υπό την εποπτεία της κ. Δώρας Κυριακίδου, προϊσταμένης του Τομέα.

Γ. Γεωργίου
Διευθυντής
Στατιστικής Υπηρεσίας

Φεβρουάριος, 2013

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στη μελέτη αυτή αναλύονται τα αποτελέσματα της δειγματοληπτικής έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών, 2011 με οικονομικό έτος αναφοράς το 2010 και της έρευνας του 2010 με οικονομικό έτος αναφοράς το 2009. Η έρευνα που διενεργήθηκε το 2011 κάλυψε δείγμα 3.917 νοικοκυριών και 9.491 μελών τους, ηλικίας 16 χρονών και πάνω. Το αντίστοιχο δείγμα της έρευνας που διεξήχθη το 2010 ήταν 3.780 νοικοκυριά και 9.103 μέλη τους, ηλικίας 16 χρονών και πάνω.

Η Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών (EU-SILC) διεξάγεται πάνω σε ετήσια βάση με εναλλασσόμενο δείγμα νοικοκυριών από το 2005. Η έρευνα αποτελείται από δύο μέρη (συνιστώσες), τη συγχρονική (cross sectional) και τη διαχρονική (longitudinal) συνιστώσα. Η συγχρονική συνιστώσα της έρευνας αναφέρεται σε μια δεδομένη χρονική στιγμή ή περίοδο, ενώ η διαχρονική αναφέρεται στις αλλαγές, που παρουσιάζονται σε ατομικό επίπεδο σε χρονικό διάστημα τριών ή τεσσάρων χρόνων.

Α. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η έρευνα διεξάγεται με βάση τον Κανονισμό αρ.1177/2003 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και χρησιμοποιείται από την Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (EUROSTAT) ως η κύρια πηγή συγκριτικών στοιχείων μεταξύ των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) σε θέματα που αφορούν στη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Η συγκρισιμότητα των στοιχείων θεωρείται εξασφαλισμένη, εφόσον η έρευνα διενεργείται από όλες τις χώρες μέλη ακολουθώντας κοινή μεθοδολογία καθώς και κοινά ερωτηματολόγια προσαρμοσμένα βέβαια στις ιδιαιτερότητες της κάθε χώρας.

Σκοπός της έρευνας είναι η διερεύνηση ορισμένων κοινωνικο-οικονομικών μεγεθών, που επηρεάζουν τις συνθήκες διαβίωσης του πληθυσμού, ο καταρτισμός συστηματικών στατιστικών σχετικά με τις εισοδηματικές ανισότητες, τις ανισότητες στις συνθήκες διαβίωσης των νοικοκυριών, τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό καθώς και ο καταρτισμός διαρθρωτικών δεικτών κοινωνικής συνοχής.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατάρτισε έναν κατάλογο με δείκτες, τους δείκτες της κοινωνικής συνοχής οι οποίοι κρίθηκαν απαραίτητοι για την παρακολούθηση της προόδου των Χωρών Μελών της ΕΕ στον αγώνα ενάντια της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Οι δείκτες κοινωνικής συνοχής βοηθούν στη διαμόρφωση και στην εφαρμογή της κοινωνικής πολιτικής

της ΕΕ στο σύνολο, αλλά και των χωρών μελών ξεχωριστά. Το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού είναι πολυδιάστατο και οι δείκτες καλύπτουν τέσσερεις σημαντικές ενότητες: φτώχεια, υλική στέρηση, εργασία, και εκπαίδευση.

Επιπρόσθετα το 2010 αποφασίστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η αναπτυξιακή στρατηγική για την ΕΕ για την ερχόμενη δεκαετία η «Ευρώπη 2020». Ένας από τους στόχους της στρατηγικής είναι και η καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Έχει τεθεί ως στόχος ο πληθυσμός που βρίσκεται στη φτώχεια ή/και τον κοινωνικό αποκλεισμό να μειωθεί στην ΕΕ κατά 20 εκατομμύρια στη δεκαετία που διανύουμε.

Β. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΦΤΩΧΙΑΣ Ή ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ

Η ΕΕ έχει ως στόχο ολόκληρος ο πληθυσμός της να απολαμβάνει κατά μέσο όρο ψηλού επιπέδου ευημερία και όχι απλά ένα βασικό επίπεδο διαβίωσης όπως στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Γι' αυτό και η φτώχεια έχει ορισθεί σε σχέση με το μέσο επίπεδο διαβίωσης μιας συγκεκριμένης κοινωνίας σε μια δεδομένη χρονική περίοδο. Αυτή είναι η σχετική θεώρηση της φτώχειας που δίνει έμφαση στην οικονομική ανισότητα, σε αντίθεση με την απόλυτη φτώχεια που δίνει έμφαση στην οικονομική ανεπάρκεια. Η αναπτυξιακή στρατηγική της ΕΕ «Ευρώπη 2020» προχωρεί ακόμη παραπέρα και θέλοντας να προάγει ακόμη περισσότερο την κοινωνική συνοχή εκτός από το φαινόμενο της σχετικής φτώχειας μελετά και το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού. Ο δείκτης πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό αντιστοιχεί στο ποσοστό πληθυσμού που είναι κάτω από το όριο της φτώχειας ή ζει σε νοικοκυριά που έχουν σοβαρή υλική στέρηση ή ζει σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλό δείκτη έντασης εργασίας. Κάθε άτομο υπολογίζεται μόνο μία φορά έστω και αν εμπίπτει σε πέραν του ενός δείκτη.

Η σχετική θεώρηση της φτώχειας απαιτεί τον καθορισμό γραμμής φτώχειας η οποία ορίζεται συνήθως στο 60% του διάμεσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος¹ του νοικοκυριού, με βάση την τροποποιημένη κλίμακα ισοδυναμίας του ΟΟΣΑ². Για τον υπολογισμό του συνολικού ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος του νοικοκυριού λαμβάνεται υπόψη το συνολικό καθαρό

¹ Το διαθέσιμο εισόδημα ορίζεται ως το συνολικό εισόδημα που έλαβε το νοικοκυριό και τα μέλη του την χρονιά που προηγείται του έτους που διεξάγεται η έρευνα μετά την αφαίρεση των φόρων και των εισφορών για κοινωνική ασφάλιση. Ως εισοδήματα θεωρούνται τα εισοδήματα από εργασία, επενδύσεις και περιουσία, κοινωνικές παροχές και συντάξεις. Δεν περιλαμβάνονται μη τακτικά εισοδήματα όπως κέρδη από λαχεία, εφάπαξ ποσά από ασφάλειες, εισοδήματα από πωλήσεις περιουσίας.

² Για την ομοιόμορφη ανάλυση του μεγέθους των νοικοκυριών χρησιμοποιείται το ισοδύναμο ενήλικα μέγεθος. Συντελεστής στάθμισης 1 για τον πρώτο ενήλικα, 0,5 για άτομα άνω των 13 και 0,3 για παιδιά 13 ετών και κάτω.

εισόδημα όλων των μελών του νοικοκυριού, δηλαδή το εισόδημα τους που προκύπτει μετά την αφαίρεση των φόρων και των εισφορών για κοινωνική ασφάλιση καθώς και των τακτικών βοηθειών προς άλλα νοικοκυριά. Το ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα κάθε νοικοκυριού υπολογίζεται διαιρώντας το συνολικό καθαρό εισόδημα του νοικοκυριού με το ισοδύναμο μέγεθος του.

Με τον όρο σοβαρή υλική στέρηση εννοούμε τον πληθυσμό που στερείται λόγω οικονομικών δυσκολιών τουλάχιστο τέσσερα από τα ακόλουθα αγαθά και υπηρεσίες: 1) καθυστέρηση στην αποπληρωμή πάγιων λογαριασμών (ρεύμα, νερό κ.λπ.), ενόικιο ή δόσεις δανείων κύριας κατοικίας ή δόσεις άλλων δανείων, 2) οικονομική αδυναμία για πληρωμή μιας εβδομάδας διακοπών, 3) οικονομική αδυναμία στην αντιμετώπιση έκτακτων αλλά αναγκαίων δαπανών, 4) οικονομική αδυναμία για ικανοποιητική θέρμανση, 5) οικονομική αδυναμία για διατροφή που να περιλαμβάνει κάθε δεύτερη μέρα κοτόπουλο, κρέας, ψάρι ή λαχανικά ίσης αξίας, 6) οικονομική αδυναμία να διαθέτουν αυτοκίνητο, 7) οικονομική αδυναμία να διαθέτουν τηλέφωνο, 8) οικονομική αδυναμία να διαθέτουν έγχρωμη τηλεόραση, 9) οικονομική αδυναμία να διαθέτουν πλυντήριο ρούχων.

Πληθυσμός που ζει σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλό δείκτη έντασης εργασίας είναι το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 0-59 που ζει σε νοικοκυριά όπου οι ενήλικες εργάζονται λιγότερο από το 20% της συνολικής εργασίας που θα μπορούσαν να είχαν εργαστεί τον προηγούμενο χρόνο.

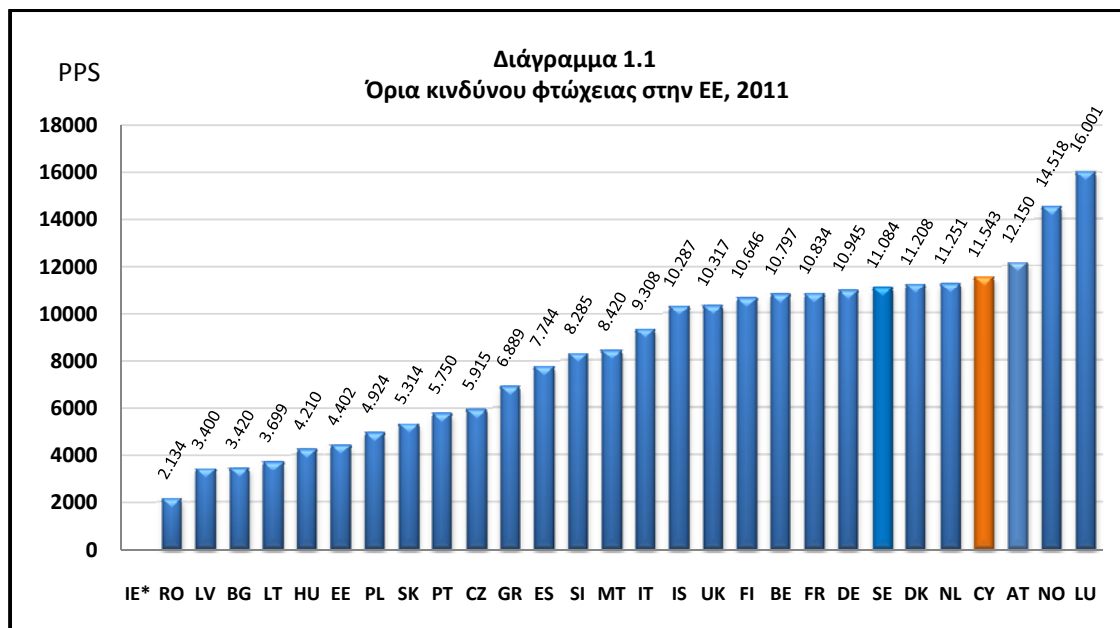
Οι συντελεστές στάθμισης για τα χρόνια 2008 μέχρι 2011 έχουν αναθεωρηθεί με βάση τα αποτελέσματα της Απογραφής Πληθυσμού, 2011.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

1. Όρια κινδύνου φτώχειας

Από τα στοιχεία της Έρευνας του 2011 προκύπτει ότι το χρηματικό όριο κινδύνου φτώχειας στην Κύπρο ανερχόταν στο ετήσιο ποσό των €10.328 (11.543 PPS³) ανά άτομο και σε €21.689 (24.241 PPS) για νοικοκυριά με δύο ενήλικες και δύο εξαρτώμενα παιδιά κάτω των 14 ετών. Τα αντίστοιχα στοιχεία με βάση την Έρευνα του 2010 ήταν €9.871 (11.010 PPS) και €20.728 (23.121 PPS).

Στην ΕΕ⁴ όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 1.1, η χώρα με το ψηλότερο χρηματικό όριο κινδύνου φτώχειας ανά άτομο ήταν το Λουξεμβούργο με ετήσια ποσά €19.523 (16.001 PPS) για το 2011 και €19.400 (16.049 PPS) για το 2010. Η χώρα με το χαμηλότερο όριο κινδύνου φτώχειας ανά άτομο το 2011 ήταν η Ρουμανία με ετήσια ποσά €1.270 (2.134 PPS) και €1.211 (2.122 PPS) για το 2010.

IE* Για την Ιρλανδία δεν υπάρχουν στοιχεία

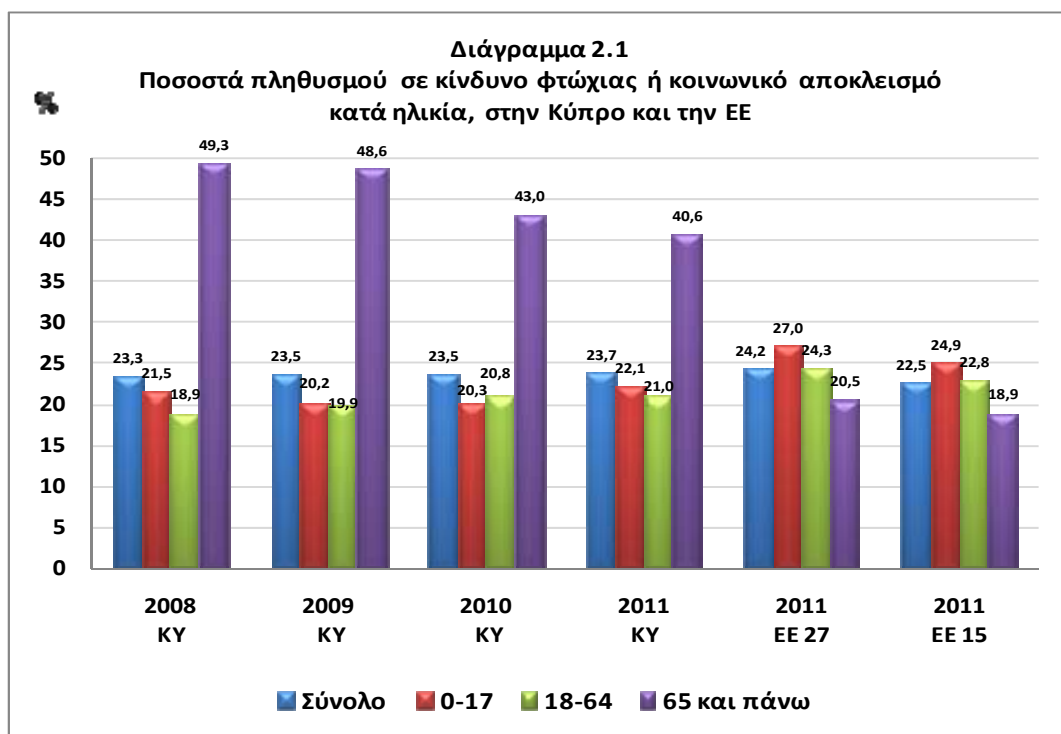
³ PPS είναι τεχνητή νομισματική μονάδα, που εκφράζει τις ισοτιμίες αγοραστικής δύναμης για σκοπούς συγκρισιμότητας των χωρών μελών.

⁴ ΕΕ, Ευρωπαϊκή Ένωση με τα 27 κράτη μέλη (ΕΕ27)

2. Ποσοστά πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό

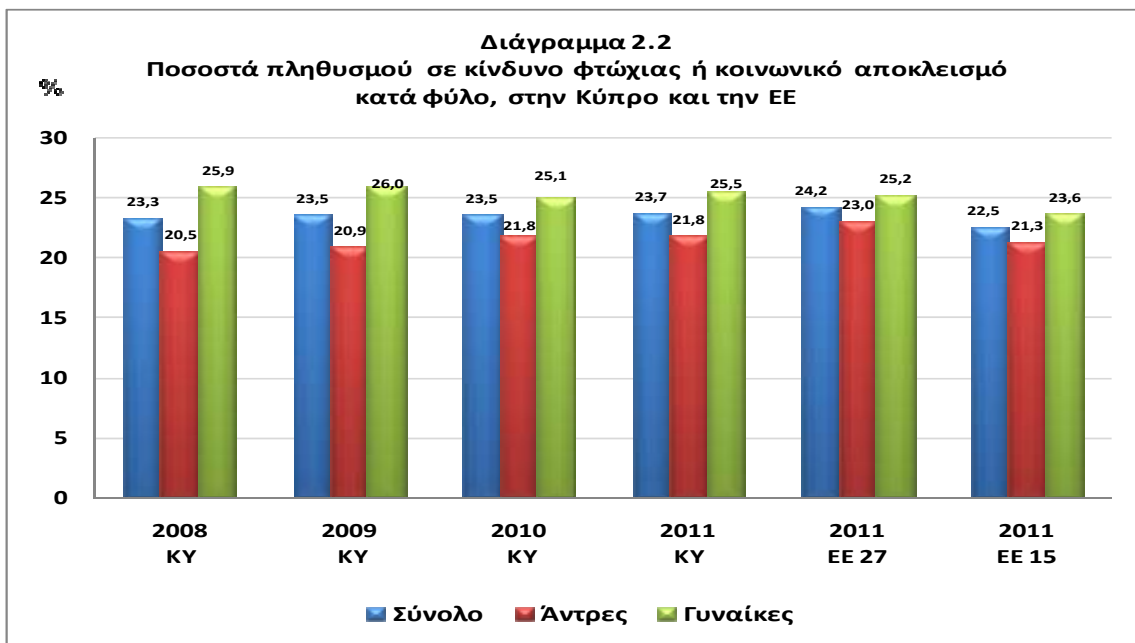
Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του 2011, ποσοστό 23,7% του πληθυσμού βρισκόταν σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό (199.000 άτομα) σε σχέση με 23,5% το 2010 (192.200 άτομα). Αυτά τα ποσοστά είναι οριακά χαμηλότερα από αυτά της ΕΕ που για το 2011 ήταν 24,2%.

Η πιο ευάλωτη ομάδα στην Κύπρο είναι αυτή των ατόμων ηλικίας 65 χρονών και πάνω με ποσοστό το 2011, 40,6% ενώ στην ΕΕ το αντίστοιχο ποσοστό είναι 20,5%. Στην ΕΕ η πιο ευάλωτη ομάδα είναι τα παιδιά με ποσοστό το 2011, 27,0% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για την Κύπρο είναι 22,1%.

Συγκρίνοντας τα ποσοστά κατά φύλο φαίνεται ότι οι γυναίκες είναι σε δυσμενέστερη θέση από τους άντρες τόσο στην Κύπρο όσο και στην ΕΕ. Τα ποσοστά των γυναικών που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό είναι ψηλότερα από αυτά των αντρών. Συγκεκριμένα, για το 2011 το ποσοστό αυτό ήταν 25,5% σε σχέση με 21,8% για

τους άντρες. Τα αντίστοιχα ποσοστά στην ΕΕ ήταν 25,2% για τις γυναίκες και 23,0% για τους άντρες.

Στο πιο κάτω διάγραμμα παρουσιάζονται τα ποσοστά του πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό που ζει στην Κύπρο κατά χώρα γέννησης. Τα ψηλότερα ποσοστά αντιστοιχούν στον πληθυσμό που ζει στην Κύπρο αλλά έχει γεννηθεί σε τρίτες χώρες εκτός ΕΕ. Συγκεκριμένα, το 2011 το ποσοστό αυτό ήταν 39,0% σε σχέση με 22,5% για τον πληθυσμό που γεννήθηκε στην Κύπρο.

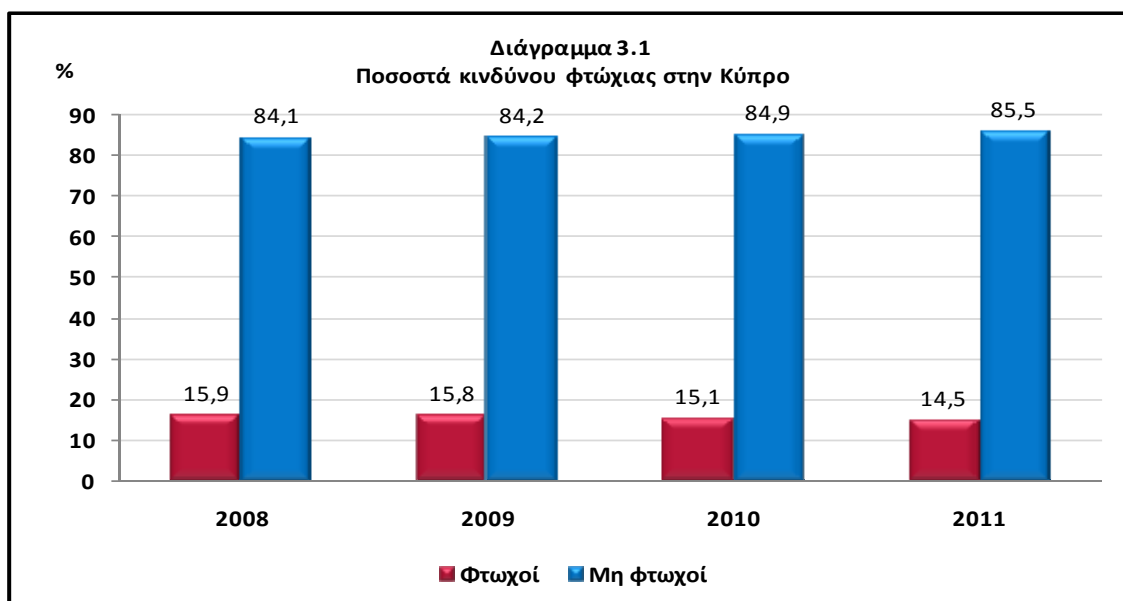

Ο δείκτης σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό όπως έχει αναφερθεί, έχει τρεις συνιστώσες, τον κίνδυνο φτώχειας, την σοβαρή υλική στέρηση και τον δείκτη πολύ χαμηλής έντασης εργασίας. Για το 2011, το ποσοστό του πληθυσμού που βρισκόταν σε κίνδυνο φτώχειας αλλά, ζούσε σε νοικοκυριά χωρίς σοβαρή υλική στέρηση και χωρίς χαμηλή ένταση εργασίας ήταν στο 9,9%. Το ποσοστό που βρισκόταν σε σοβαρή υλική στέρηση, αλλά όχι σε κίνδυνο φτώχειας και ούτε σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας ήταν στο 7,3%. Το δε ποσοστό του πληθυσμού που ζούσε σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας, αλλά χωρίς σοβαρή υλική στέρηση και χωρίς να βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ήταν στο 1,7%.

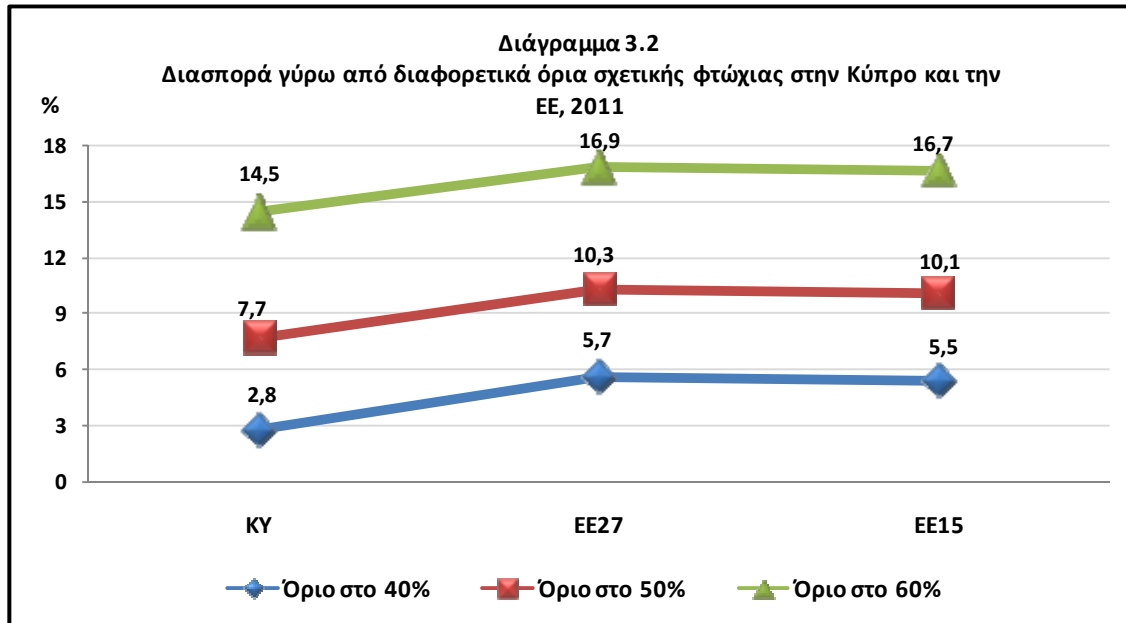
Στις επόμενες ενότητες που ακολουθούν παρουσιάζονται τα αποτελέσματα για κάθε συνιστώσα του δείκτη κινδύνου φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, ξεχωριστά.

3. Ποσοστά πληθυσμού κάτω από το όριο κινδύνου φτώχειας

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας του 2011, ποσοστό 14,5 % του πληθυσμού της Κύπρου διέμενε σε νοικοκυριά με εισόδημα κάτω του ορίου φτώχειας δηλαδή κάτω από €10.328 ανά άτομο. Το 2010 το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 15,1% και εισόδημα κάτω από €9.871 ανά άτομο. Στην ΕΕ τα αντίστοιχα ποσοστά κινδύνου φτώχειας ήταν 16,9% (2011) και 16,7% (2010). Τα πιο πάνω ποσοστά για την Κύπρο αντιστοιχούν σε πληθυσμό 121.750 ατόμων για το 2011 και 123.940 ατόμων το 2010. Παρόλο που ο πληθυσμός που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας μειώνεται, εντούτοις ο πληθυσμός που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό αυξάνεται. Τούτο υποδηλώνει ότι επιδεινώνονται τα ποσοστά του πληθυσμού που βρίσκονται σε σοβαρή υλική στέρηση ή/και τα ποσοστά που ζουν σε νοικοκυριά με χαμηλή ένταση εργασίας. Αναλυτικότερα στοιχεία σε σχέση με τα εν λόγω φαινόμενα παρουσιάζονται στις επόμενες ενότητες.

Παρόλο που ο κίνδυνος φτώχειας υπολογίζεται συνήθως στο 60% του διάμεσου ισοδύναμου εισοδήματος, εντούτοις εναλλακτικές γραμμές μπορούν να οριστούν επίσης και στο 40% ή στο 50%. Τα ποσοστά κινδύνου φτώχειας για την Κύπρο στο 40% και 50% του διάμεσου ισοδύναμου εισοδήματος για το 2011 ήταν 2,8% και 7,7% αντίστοιχα, ενώ το 2010 τα ποσοστά ήταν 3,3% (στο όριο του 40%) και 7,8% (στο όριο του 50%). Στο Διάγραμμα 3.2 που ακολουθεί παρουσιάζονται τα στοιχεία του 2011 για την Κύπρο, την ΕΕ15 και ΕΕ27.

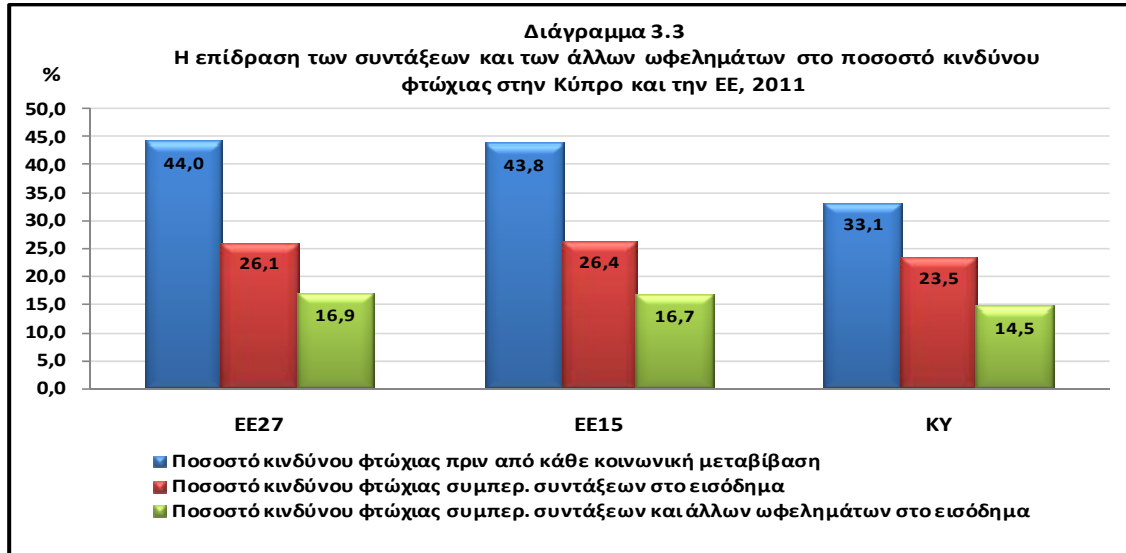

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και το πώς οι κοινωνικές παροχές⁵ καθώς και οι συντάξεις επιδρούν πάνω στο μέσο συνολικό εισόδημα των νοικοκυριών και κατ' επέκταση στο ποσοστό κινδύνου φτώχειας. Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας πριν από κάθε κοινωνική μεταβίβαση ήταν 33,1% το 2011. Μετά από τη συμπερίληψη των συντάξεων γήρατος και χηρείας το ποσοστό αυτό μειώθηκε στο 23,5% και μετά από τη συμπερίληψη και των υπολοίπων κοινωνικών παροχών το ποσοστό μειώθηκε ακόμα περισσότερο στο 14,5%. Τα αντίστοιχα ποσά για το 2010 ήταν 32,7%, 23,6% και 15,1%.

Συνολικά μπορεί να λεχθεί ότι οι κοινωνικές μεταβιβάσεις επιδρούν θετικά στο ποσοστό κινδύνου φτώχειας στη Κύπρο και το μειώνουν περίπου κατά 9 ποσοστιαίες μονάδες τόσο το 2011 όσο και το 2010.

⁵ Κοινωνικές παροχές: Δημόσιο βοήθημα, επίδομα αναπηρίας, επίδομα τέκνου, επίδομα μάνας, επίδομα μητρότητας, επίδομα φροντίδας ηλικιωμένων κ.λπ.

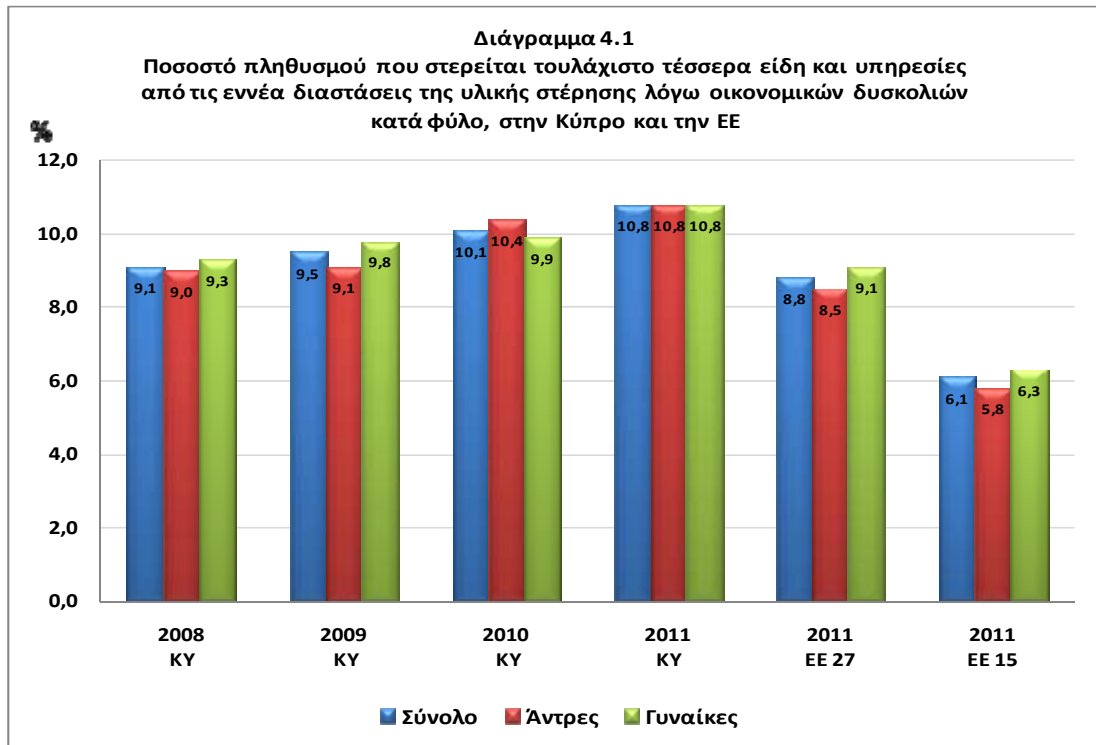
Η επίδραση των συντάξεων και των κοινωνικών παροχών στην ΕΕ είναι πολύ πιο εμφανής. Συγκεκριμένα, για το 2011 το ποσοστό κινδύνου φτώχειας από 44,0% μειώνεται στο 16,9% με τις συντάξεις να μειώνουν το ποσοστό κατά 18 ποσοστιαίες μονάδες και οι υπόλοιπες κοινωνικές παροχές μαζί με τις συντάξεις σχεδόν κατά 27 μονάδες.

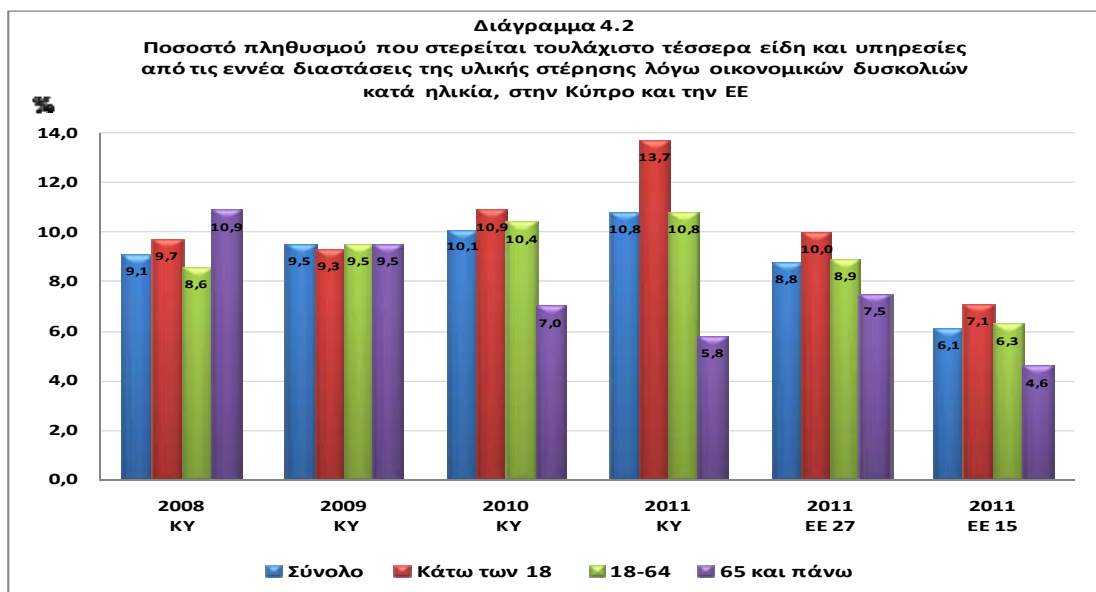
4. Σοβαρή Υλική Στέρηση

Το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού όπως αυτό ορίζεται από την EUROSTAT έχει δύο συνιστώσες αυτή της σοβαρής υλικής στέρησης και της πολύ χαμηλής έντασης εργασίας. Η σοβαρή υλική στέρηση παρουσιάζει τον πληθυσμό που ζει σε νοικοκυριά που αντιμετωπίζει οικονομικές δυσκολίες σε, τουλάχιστον, τέσσερις από τις εννέα, συνολικά, διαστάσεις της (βλέπε διαστάσεις ενότητα Β). Για το 2011 το 10,8% του πληθυσμού βρισκόταν σε σοβαρή υλική στέρηση (90.680 άτομα) σε σχέση με 10,1% το 2010 (82.900). Το αντίστοιχο ποσοστό στην ΕΕ για το 2011 ήταν 8,8% που είναι χαμηλότερο από αυτό της Κύπρου. Επιπλέον ενώ παρατηρείται ότι το ποσοστό του πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας μειώνεται αντίθετα το ποσοστό σε σοβαρή υλική στέρηση αυξάνεται. Αποτέλεσμα τούτου είναι το ποσοστό του δείκτη σε κίνδυνο φτώχειας ή σε κοινωνικό αποκλεισμό να παραμένει σταθερό.

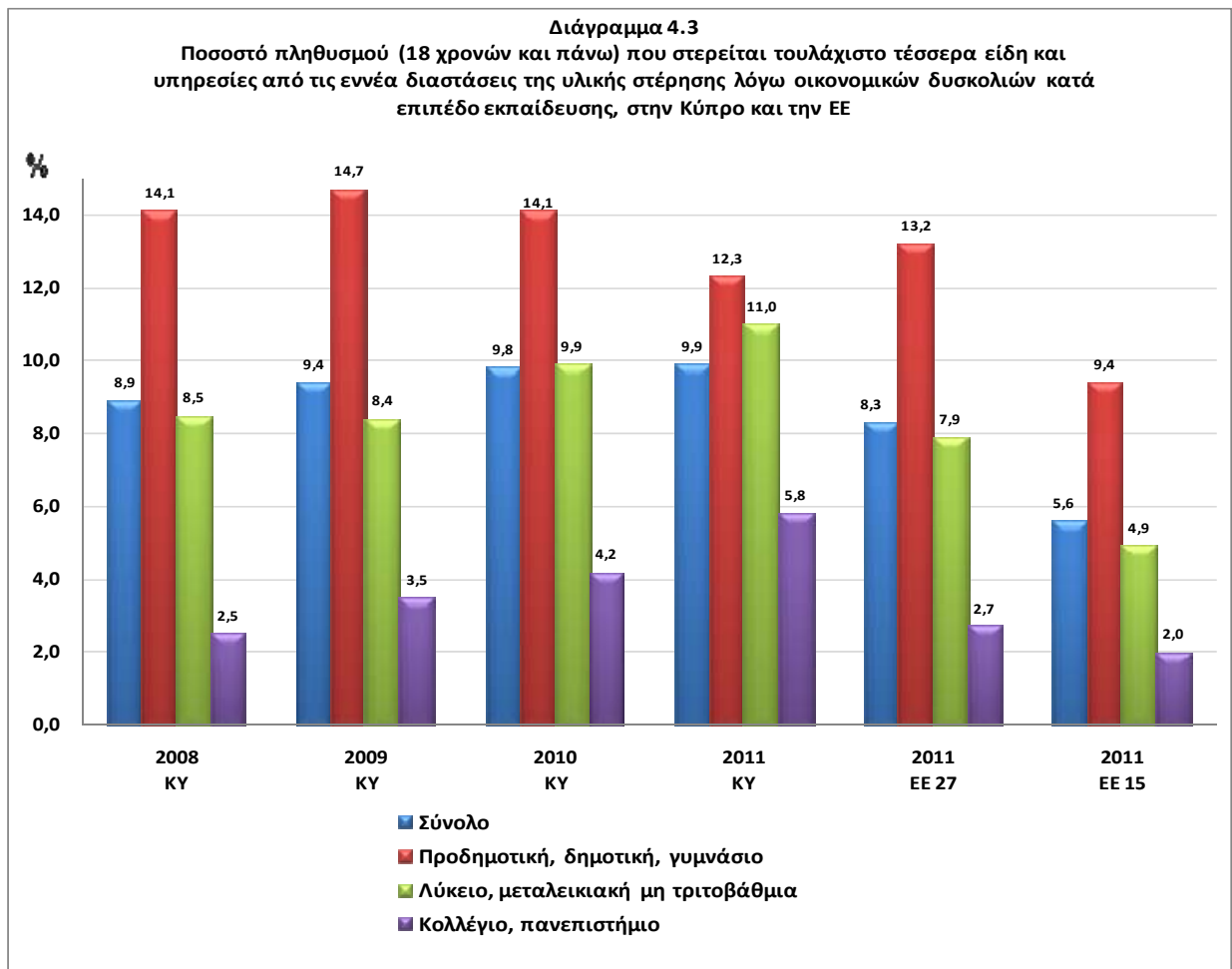
Από το διάγραμμα 4.1, φαίνεται να μην υπάρχει σημαντική διαφοροποίηση στα ποσοστά μεταξύ των δύο φύλων στην Κύπρο, ενώ στην ΕΕ οι γυναίκες είναι σε δυσμενέστερη θέση από ότι οι άντρες.

Εξετάζοντας τα ποσοστά του πληθυσμού που αντιμετωπίζει οικονομικές δυσκολίες σε τουλάχιστον, τέσσερεις από τις εννέα διαστάσεις της υλικής στέρησης, κατά ηλικία βλέπουμε ότι το 2011 αλλά και το 2010, η πιο ευάλωτη ομάδα είναι τα παιδιά κάτω των 18 χρονών, τόσο στην Κύπρο όσο και στην ΕΕ. Τα αντίστοιχα ποσοστά για το 2011 και 2010 στην Κύπρο ήταν 13,7% και 10,9%, ενώ στην ΕΕ για το 2011 ήταν στο 10,0%.

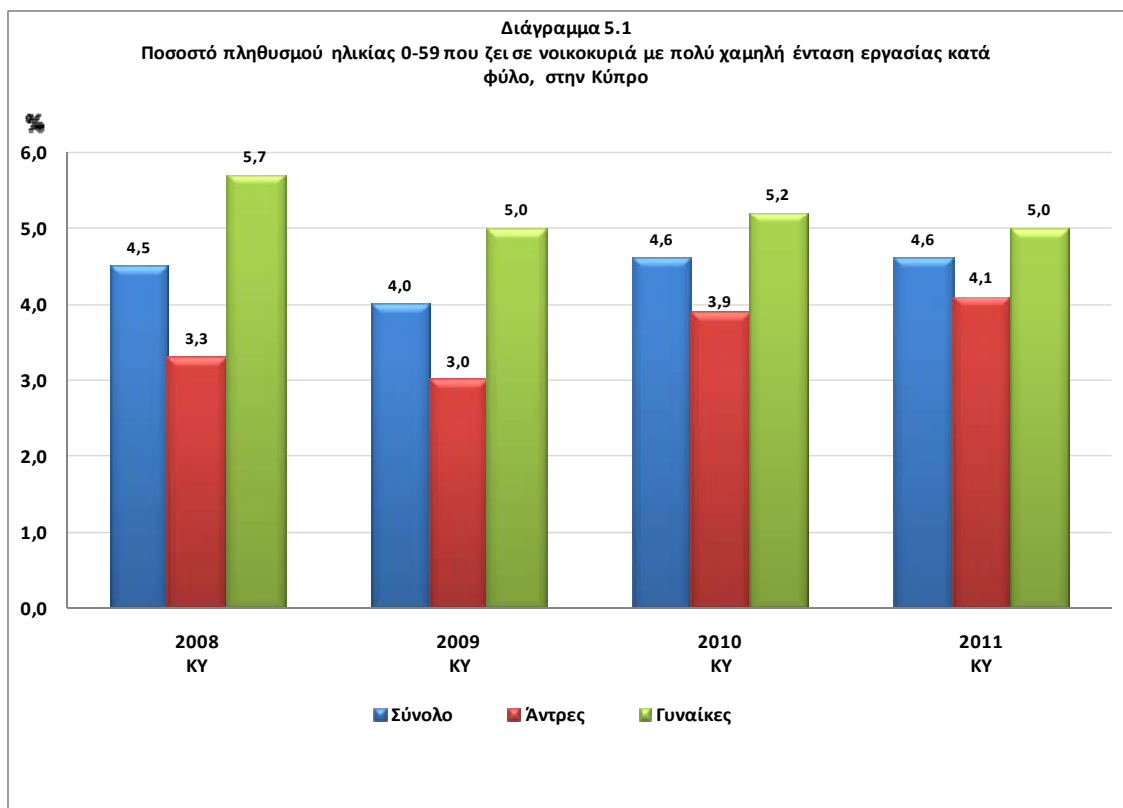

Στο διάγραμμα 4.3 παρουσιάζονται τα ποσοστά του πληθυσμού ηλικίας 18 χρονών και πάνω, σε σχέση με το φαινόμενο της σοβαρής υλικής στέρησης και το επίπεδο εκπαίδευσης. Όπως θα αναμενόταν άτομα με ψηλότερο μορφωτικό επίπεδο έχουν χαμηλότερα ποσοστά σε σχέση με τα άτομα χαμηλού μορφωτικού επιπέδου. Συγκεκριμένα, το 2011 ποσοστό 12,3% του πληθυσμού με πρωτοβάθμια ή γυμνασιακή μόρφωση, αντιμετώπιζε οικονομικές δυσκολίες στις τέσσερις, από τις εννέα διαστάσεις της υλικής στέρησης σε σύγκριση, με 5,8% των ατόμων με τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η ίδια τάση επικρατεί και στην ΕΕ όπου το 2011 τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν 13,2% και 2,7%.

5. Πληθυσμός που ζει σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλό δείκτη έντασης εργασίας

Η δεύτερη συνιστώσα του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού όπως ήδη έχει αναφερθεί προηγουμένως είναι το ποσοστό του πληθυσμού που ζει σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας. Η ένταση εργασίας του νοικοκυριού ορίζεται ως ο λόγος του συνόλου των μηνών που όλα τα μέλη του νοικοκυριού, ηλικίας 18-59 χρονών, εργάστηκαν τον προηγούμενο χρόνο, ως προς το σύνολο των μηνών που θεωρητικά θα έπρεπε να είχαν εργαστεί. Αν το αποτέλεσμα αυτό είναι μικρότερο του 20% τότε το νοικοκυριό θεωρείται ότι έχει πολύ χαμηλό δείκτη εργασίας. Για την Κύπρο το ποσοστό πληθυσμού που ζούσε σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλό δείκτη έντασης εργασίας ήταν το 2011 4,6%, αρκετά χαμηλότερο από αυτό της ΕΕ που ήταν στο 10,0%. Τα ποσοστά κατά φύλο στην Κύπρο, καταδεικνύουν ότι οι γυναίκες είναι και πάλι σε δυσμενέστερη θέση από τους άντρες.

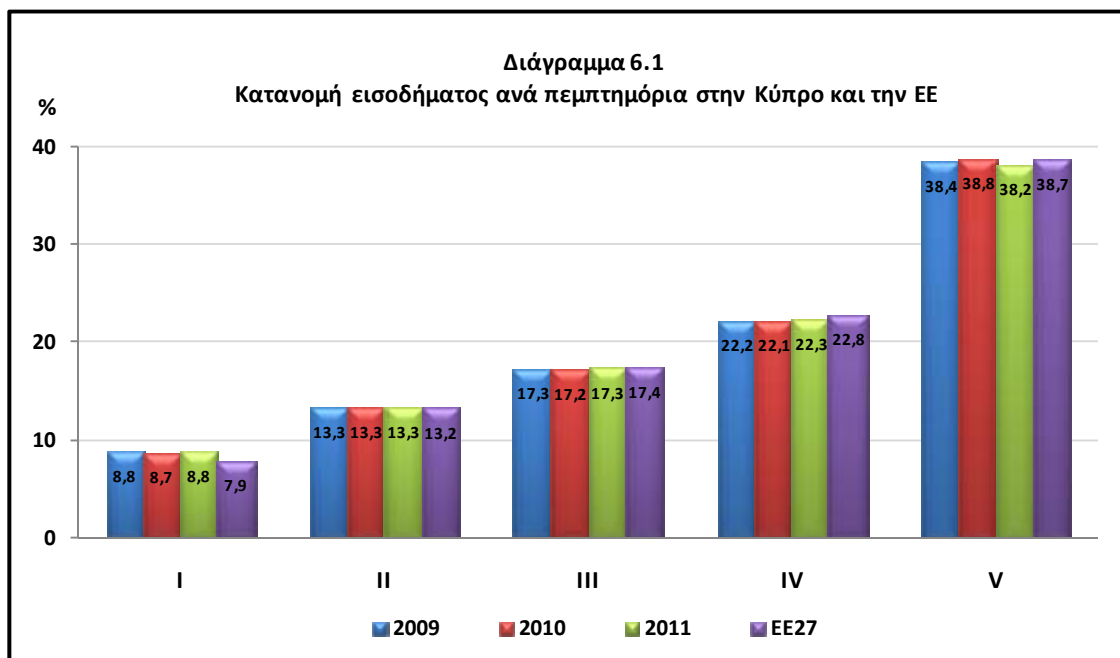

6. Οικονομική ανισότητα

Τα στοιχεία και η ανάλυση που ακολουθούν βοηθούν στη μελέτη της κατανομής του εισοδήματος και κατ' επέκταση στη μελέτη της οικονομικής ανισότητας. Να αναφέρουμε ότι το μέσο ετήσιο καθαρό διαθέσιμο εισόδημα του νοικοκυριού το 2011 ήταν €36.382 και το αντίστοιχο ποσό το 2010 ήταν €35.057. Η οικονομική ανισότητα εκφράζεται, κυρίως, με το δείκτη κατανομής εισοδήματος σε πεμπτημόρια (S80/S20) και το δείκτη κατανομής εισοδήματος, συντελεστής Gini.

6.1. Συντελεστής S80/S20

Η κατανομή των εισοδημάτων ανά πεμπτημόρια πληθυσμού γίνεται χωρίζοντας τον πληθυσμό σε 5 ομάδες ίσου μεγέθους. Στη συνέχεια εξετάζουμε το μερίδιο του συνολικού εισοδήματος⁶ της κάθε ομάδας ως προς το σύνολο των εισοδημάτων ολόκληρου του πληθυσμού. Στο πρώτο πεμπτημόριο, δηλαδή το 20% του φτωχότερου πληθυσμού, κατανεμήθηκε το 2011 το 8,8% του συνολικού εισοδήματος σε σύγκριση με 8,7% το 2010. Τα αντίστοιχα αποτελέσματα για το 20% του πλουσιότερου πληθυσμού (5^ο πεμπτημόριο) ήταν 38,2% το 2011 και 38,8% το 2010. Τα αντίστοιχα ποσοστά για την ΕΕ ήταν το 2011, 7,9% και 38,7%.

⁶ Εισόδημα αναφέρεται στο ισοδύναμο εισόδημα

Με βάση την πιο πάνω κατανομή ο δείκτης S80/S20, που εξετάζει το μερίδιο του εισοδήματος του πλουσιότερου 20% του πληθυσμού προς το εισόδημα του φτωχότερου 20% του πληθυσμού, ήταν το 2011 4,3. Δηλαδή το μερίδιο του εισοδήματος του πλουσιότερου 20% του πληθυσμού ήταν 4,3 φορές ψηλότερο από το εισόδημα του φτωχότερου 20% του πληθυσμού. Το 2010 ο ίδιος δείκτης ήταν 4,5. Για την ΕΕ το 2011 ο δείκτης S80/S20 ήταν 5,1. Αυτό δείχνει ότι στην ΕΕ υπάρχει κατά μέσο όρο μεγαλύτερη ανισότητα στην κατανομή εισοδημάτων μεταξύ του πλουσιότερου και του φτωχότερου 20% πληθυσμού.

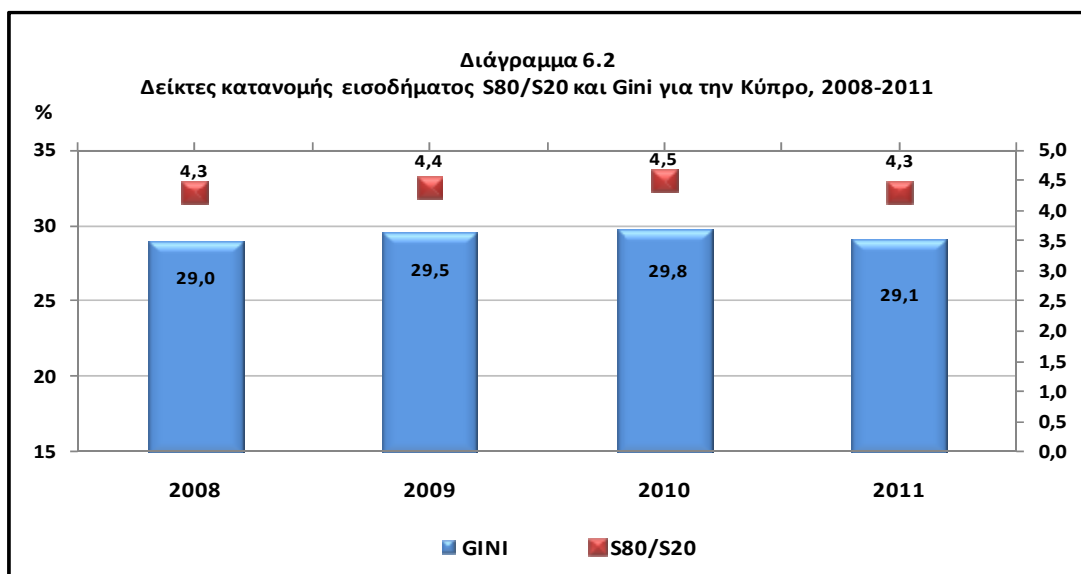
6.2. Συντελεστής Gini

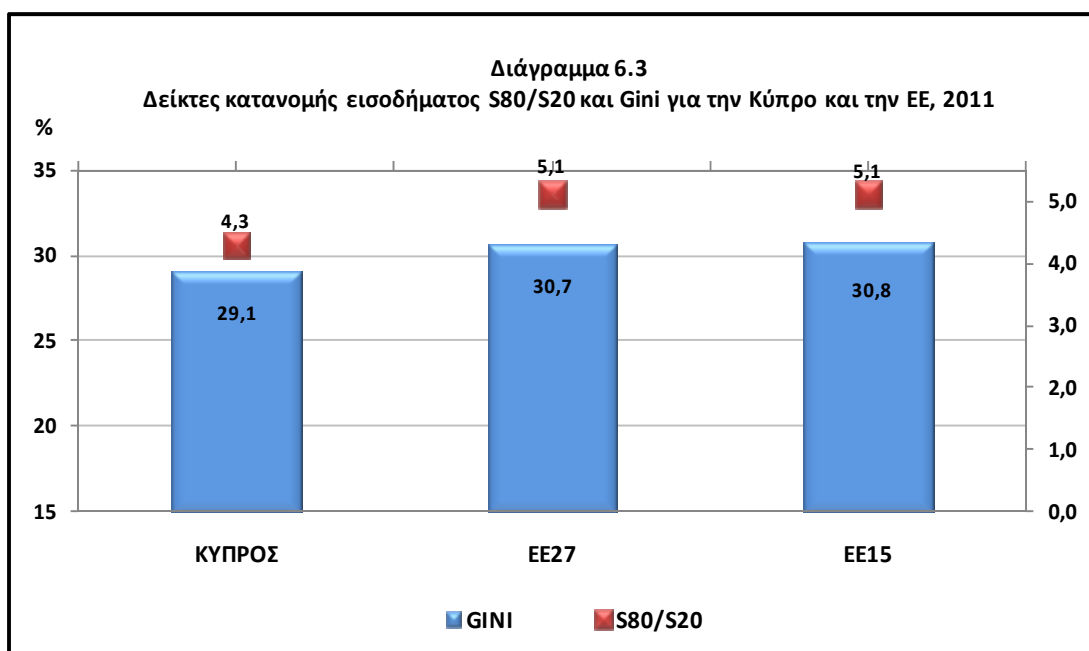
Ενώ ο δείκτης S80/S20 επηρεάζεται από αλλαγές μόνο στο 1^ο και 5^ο πεμπτημόριο, ο συντελεστής Gini επηρεάζεται από τη συνολική κατανομή του εισοδήματος και επομένως μας δίνει μία πιο ολοκληρωμένη εικόνα.

Για επεξήγηση του Gini: αν επικρατεί πλήρης ισότητα (δηλαδή, όλα τα άτομα έχουν το ίδιο εισόδημα) τότε ο συντελεστής Gini είναι 0, ενώ αν υπάρχει πλήρης ανισότητα (δηλαδή, όλο το εθνικό εισόδημα είναι συγκεντρωμένο στα χέρια ενός ατόμου) τότε ο συντελεστής θα είναι 1. Αν ο συντελεστής Gini είναι 0,40, αυτό σημαίνει ότι αν πάρουμε 2 τυχαία άτομα, τότε αναμένουμε ότι το εισόδημα τους θα διαφέρει κατά 40% του μέσου όρου.

Από την Έρευνα του 2011 για την Κύπρο ο συντελεστής Gini υπολογίστηκε στο 29,1% και το 2010 στο 29,8%.

Στην ΕΕ15 οι αντίστοιχοι συντελεστές ήταν 30,8% και 30,5% και στην ΕΕ27 30,7% και 30,5%.

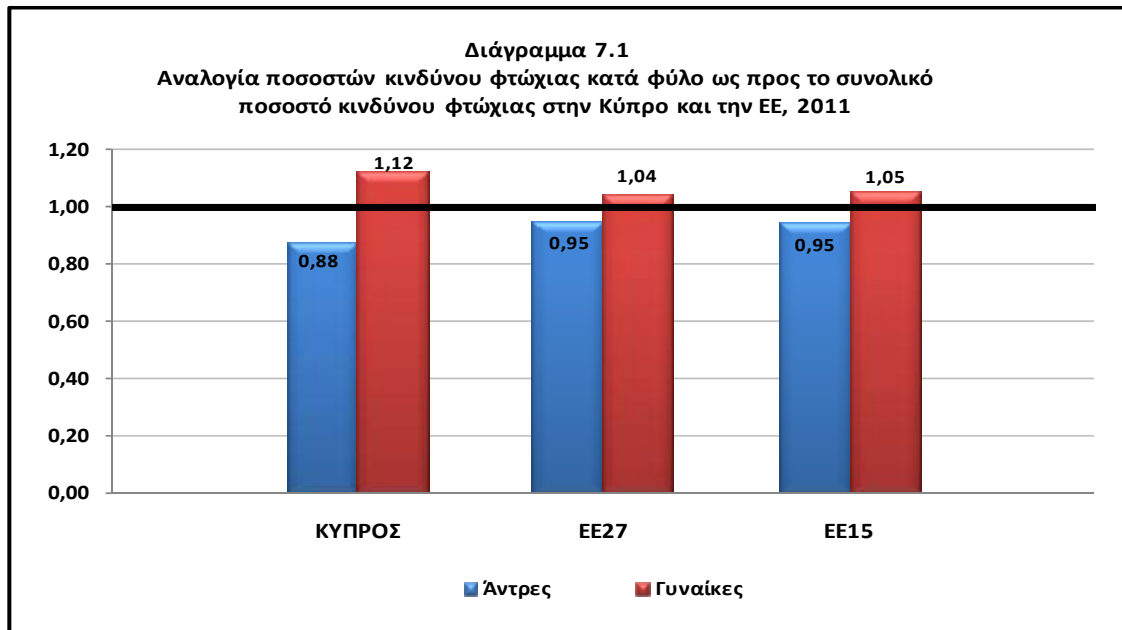

7. Διαφοροποίηση του κινδύνου φτώχειας κατά φύλο, ηλικία, και ασχολία

Στα διαγράμματα που ακολουθούν παρουσιάζεται η διαφοροποίηση του ποσοστού κινδύνου φτώχειας σε σχέση με διάφορα χαρακτηριστικά του πληθυσμού και των νοικοκυριών. Η βάση για κάθε έτος είναι το ποσοστό κινδύνου φτώχειας του συνόλου του πληθυσμού. Επομένως για τα έτη 2011 και 2010 το μέτρο σύγκρισης είναι το 14,5% και το 15,1% αντίστοιχα. Η βάση παρουσιάζεται στα σχεδιαγράμματα που ακολουθούν με την οριζόντια γραμμή που τέμνει τον κάθετο άξονα στη μονάδα.

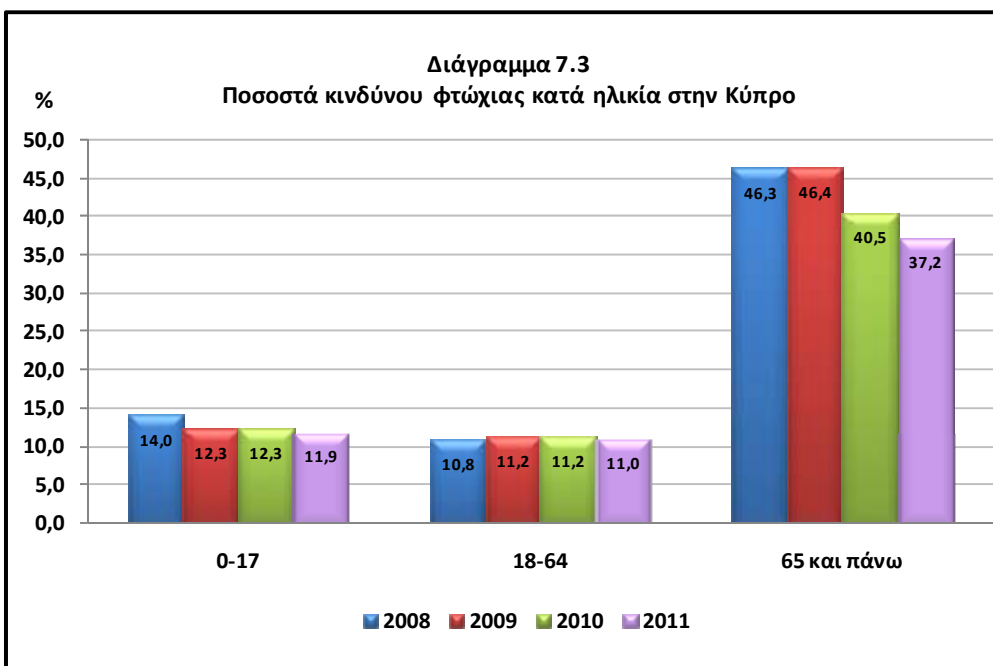
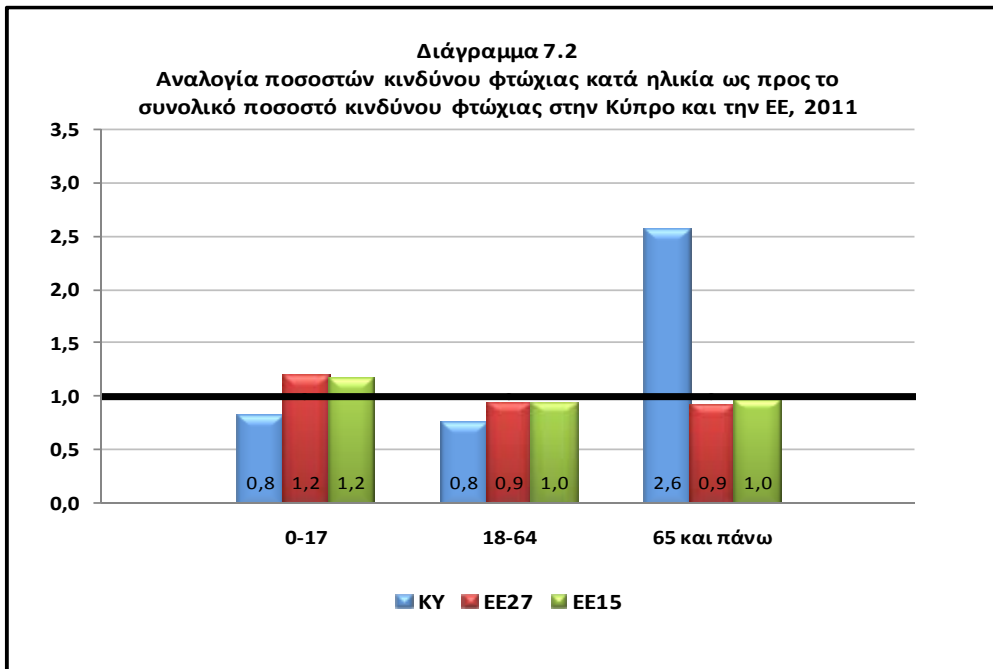
Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας είναι ψηλότερο στις γυναίκες σε σχέση με τους άντρες. Για το 2011, στην Κύπρο, το 16,2% των γυναικών ήταν κάτω από το όριο της φτώχειας ενώ των αντρών το ποσοστό αυτό ανερχόταν στο 12,7%. Για το 2010, το ποσοστό των γυναικών που ήταν κάτω από το όριο της φτώχειας ήταν 16,7% ενώ των αντρών το ποσοστό ήταν 13,5%. Επομένως τόσο κατά το 2011 το ποσοστό κινδύνου φτώχειας στις γυναίκες είναι κατά 1,1 φορές πιο ψηλό από το ποσοστό κινδύνου φτώχειας του συνολικού πληθυσμού (που είναι 14,5%), ενώ στους άντρες είναι χαμηλότερο κατά 0,9 φορές. Το ίδιο φαινόμενο παρατηρείται και στις χώρες της ΕΕ. Οι αναλογίες αυτές φαίνονται στο Διάγραμμα 7.1.

Στα Διαγράμματα 7.2 και 7.3 που ακολουθούν είναι εμφανές ότι στην Κύπρο η πιο ευάλωτη ομάδα πληθυσμού είναι τα άτομα ηλικίας 65 χρονών και πάνω. Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας της ομάδας αυτής ήταν 37,2% το 2011, δηλαδή 2,6 φορές πιο ψηλό από το ποσοστό κινδύνου του συνόλου του πληθυσμού. Το 2010 η αναλογία αυτή ήταν 2,7.

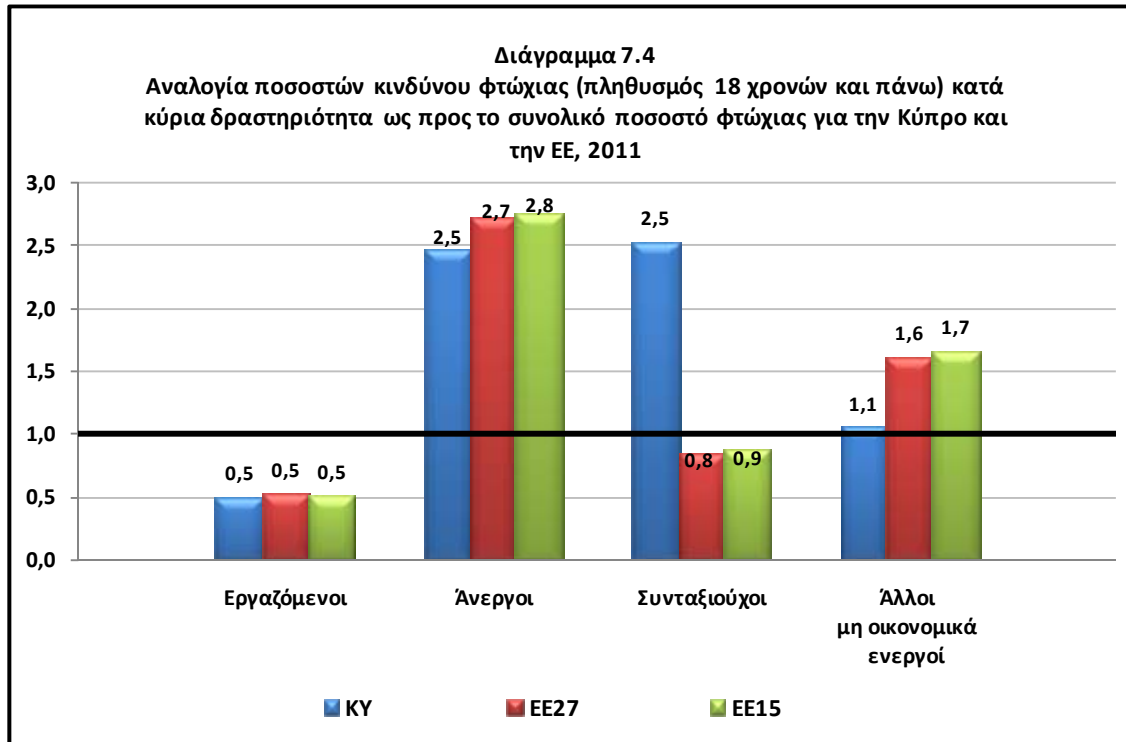
Στην ΕΕ όλες οι ηλικιακές ομάδες φαίνεται να είναι κοντά στο συνολικό ποσοστό κινδύνου φτώχειας όπου το 2011 ήταν 16,9%. Αντίθετα με το τι συμβαίνει στην Κύπρο, στις χώρες της ΕΕ οι πιο ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού είναι τα παιδιά (ηλικίας 0-17).

Στο Διάγραμμα 7.3, παρουσιάζονται τα ποσοστά κινδύνου φτώχειας στην Κύπρο κατά ηλικία, 2008-2011. Παρατηρούμε ότι το ποσοστό κινδύνου φτώχειας παραμένει σχετικά σταθερό στις ηλικίες 18-64. Αντίθετα, το ποσοστό κινδύνου φτώχειας των ατόμων 65 χρονών και πάνω παρουσιάζει πτωτική τάση (από 46,3% το 2008 σε 37,2% το 2011).

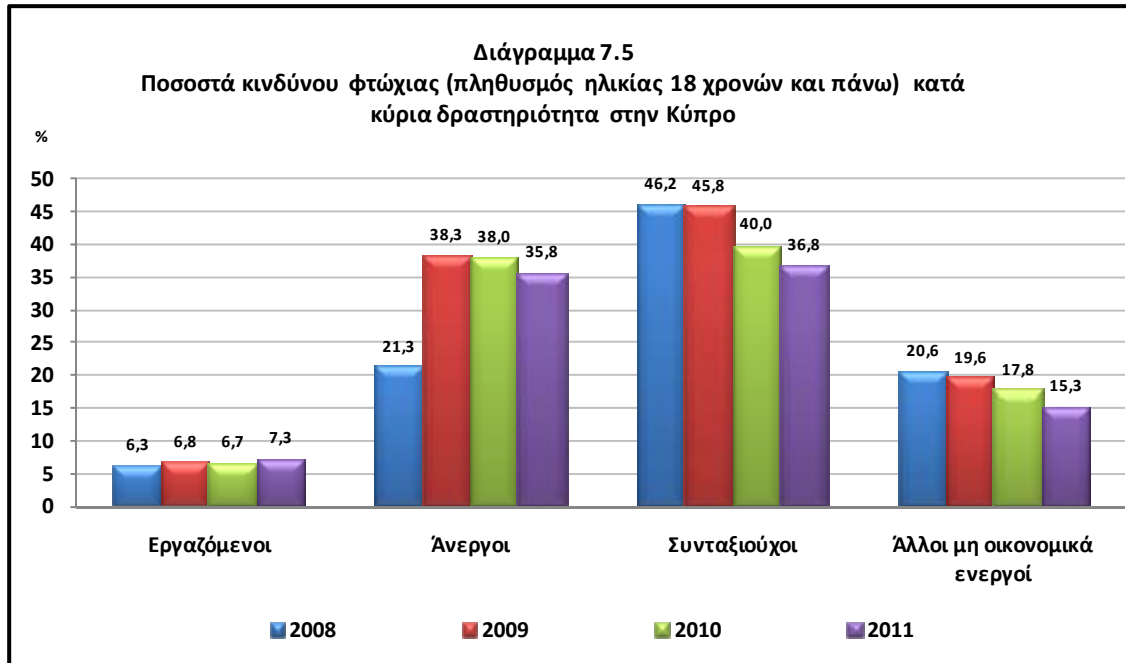
Εξετάζοντας τα ποσοστά του κινδύνου φτώχειας ως προς την κύρια δραστηριότητα των ατόμων, η ομάδα του πληθυσμού με τις λιγότερες πιθανότητες να βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας είναι οι εργαζόμενοι τόσο στη Κύπρο όσο και στην ΕΕ. Συγκεκριμένα το 2011 το ποσοστό κινδύνου φτώχειας των εργαζομένων στην Κύπρο ως προς το ποσοστό κινδύνου φτώχειας του συνόλου του πληθυσμού ήταν στο μισό (0,5), όπως και στην ΕΕ.

Αντίθετα η ομάδα του πληθυσμού με τη μεγαλύτερη πιθανότητα να βρίσκεται κάτω από το όριο φτώχειας στην Κύπρο είναι οι συνταξιούχοι⁷ όπου το ποσοστό κινδύνου φτώχειας ήταν 2,5 φορές ψηλότερο από το ποσοστό του συνολικού πληθυσμού. Το πιο πάνω αποτέλεσμα είναι αντίθετο με την τάση που επικρατεί στην ΕΕ όπου η ομάδα των συνταξιούχων είναι σε καλύτερη θέση από τις ομάδες των άνεργων και των άλλων μη οικονομικά ενεργών ατόμων. Στην ΕΕ το ποσοστό κινδύνου φτώχειας των συνταξιούχων το 2011 ήταν 0,8 φορές χαμηλότερο από το συνολικό ποσοστό κινδύνου φτώχειας.

⁷ Συνταξιούχοι είναι όλα τα άτομα που τους περισσότερους μήνες του έτους αναφοράς ελάμβαναν κάποιου είδους σύνταξης (ανεξαρτήτως ηλικίας) είτε είναι σύνταξη γήρατος, είτε είναι σύνταξη χηρείας, είτε είναι σύνταξη αναπηρίας / ανικανότητας .

Στο Διάγραμμα 7.5 παρουσιάζονται τα ποσοστά κινδύνου φτώχειας κατά κύρια δραστηριότητα στην Κύπρο για τα έτη 2008 - 2011.

8. Χάσμα κινδύνου φτώχειας

Ο δείκτης αυτός εξετάζει το φαινόμενο της σχετικής φτώχειας σε σχέση με το μέγεθος της έτσι ώστε να μετρηθεί ο βαθμός σοβαρότητας του προβλήματος. Με άλλα λόγια ο δείκτης αυτός μετρά πόσο «φτωχοί» είναι οι φτωχοί και ονομάζεται χάσμα κινδύνου φτώχειας. Στην Κύπρο το 2011, το χάσμα φτώχειας, ως ποσοστό του ορίου φτώχειας ήταν στο 18,9% και το 2010 στο 17,5%. Αυτό σημαίνει ότι το 2011, το 50% των ατόμων που βρισκόταν κάτω από το όριο φτώχειας λάμβανε ετήσιο εισόδημα μεγαλύτερο από €8.376⁸ (δηλαδή πέραν από 81,1% του ορίου φτώχειας) ενώ το υπόλοιπο 50% των σχετικά φτωχών το ετήσιο εισόδημα τους ήταν λιγότερο από €8.376.

Τα αντίστοιχα ποσοστά στην ΕΕ ήταν 22,5% και 22,2%.

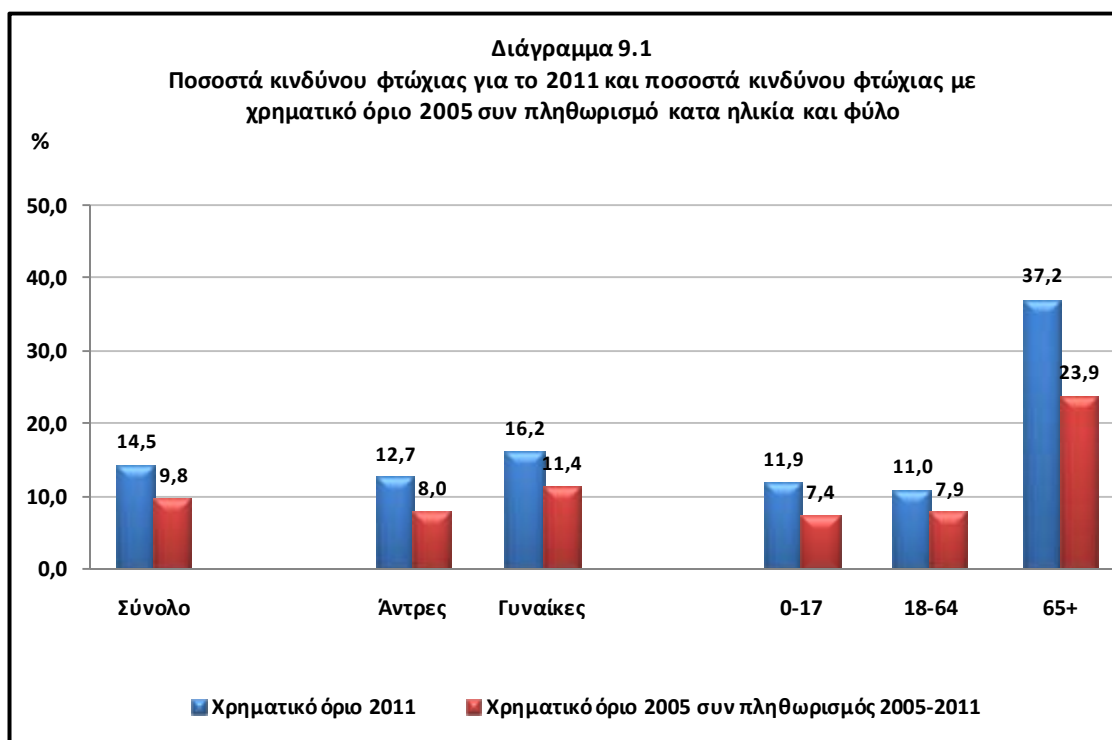
⁸ Το όριο φτώχειας για την Κύπρο το 2011 ήταν €10.328. Το 81,1% των €10.328 είναι €8.376

9. Κίνδυνος φτώχειας υπολογιζόμενος με το όριο φτώχειας του έτους 2005 συν τον πληθωρισμό 2005-2011

Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας, στο σύνολο του πληθυσμού, μειώνεται από 14,5% σε 9,2% όταν αυτό υπολογιστεί με βάση το χρηματικό όριο φτώχειας του 2005 (60% του διάμεσου εισοδήματος του 2005 εκφρασμένου σε τιμές του 2011 με βάση τον εναρμονισμένο δείκτη τιμών καταναλωτή).

Πιο αναλυτικά, παρατηρείται ότι το ποσοστό κινδύνου φτώχειας για τους άντρες μειώνεται από 12,7% σε 8,0% και για τις γυναίκες από 16,2% σε 11,4% (διάγραμμα 9.1).

Μελετώντας τις διαφοροποιήσεις στο ποσοστό κινδύνου φτώχειας με βάση τις ηλικίες, παρατηρείται μείωση κατά 5 σχεδόν ποσοστιαίες μονάδες στις ηλικίες 0-17, 4 ποσοστιαίες μονάδες στις ηλικίες 18-64 και 13 ποσοστιαίες μονάδες στις ηλικίες των 65 χρονών και πάνω.

10. Δείκτες συνθηκών διαβίωσης και ποιότητα ζωής

Οι πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζουν στοιχεία που αφορούν στον κοινωνικό αποκλεισμό αλλά έχουν ως στόχο να αναλύσουν το φαινόμενο από την άποψη της στέρησης βασικών αγαθών και υπηρεσιών. Βασικά αγαθά και υπηρεσίες που σχετίζονται με τις συνθήκες στέγασης, την ποιότητα ζωής, την υγεία, την εκπαίδευση, την αδυναμία αποπληρωμής δανείων ή αγορών με δόσεις, τις δαπάνες στέγασης, τις δυσκολίες ανταπόκρισης σε ορισμένες πληρωμές κ.λπ. Σκοπός είναι να δοθεί μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα των συνθηκών διαβίωσης και της ποιότητας ζωής που επικρατεί σήμερα στην Κύπρο, τόσο για το σύνολο του πληθυσμού όσο και για τις ειδικές κατηγορίες του πληθυσμού που είναι κάτω και πάνω από το όριο φτώχειας.

Μελετώντας τον Πίνακα 10.1 που αφορά στις χρονιές 2008-2011, παρατηρείται ότι η μεγαλύτερη οικονομική δυσκολία που είχε να αντιμετωπίσει ο πληθυσμός αφορούσε στην πληρωμή μιας εβδομάδας διακοπές καθώς και στην αντιμετώπιση εκτάκτων, αλλά αναγκαίων δαπανών. Τη μικρότερη οικονομική δυσκολία που είχε να αντιμετωπίσει ο πληθυσμός ήταν στην εξασφάλιση διατροφής που να περιλαμβάνει κάθε δεύτερη μέρα κρέας, ψάρι ή λαχανικά ίσης αξίας. Τα αντίστοιχα ποσοστά ανάμεσα στον πληθυσμό που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ήταν πολύ μεγαλύτερα από τα ποσοστά του πληθυσμού εκτός κινδύνου φτώχειας.

Πίνακας 10.1

Ποσοστό πληθυσμού που δήλωσε οικονομική αδυναμία για πληρωμή ορισμένων καταναλωτικών αγαθών και υπηρεσιών

Οικονομική αδυναμία για:	Έτος	Σύνολο	Σε κίνδυνο φτώχειας	Εκτός κινδύνου φτώχειας
Αντιμετώπιση έκτακτων, αλλά αναγκαίων δαπανών (€720 για το 2008, €800 για το 2009, €835 για το 2010 και €870 για το 2011)	2008	40,2	75,8	33,4
	2009	41,3	73,7	35,3
	2010	49,1	77,8	44,0
	2011	51,5	84,1	46,0
Πληρωμή μιας εβδομάδας διακοπών	2008	48,5	76,9	43,1
	2009	44,7	66,9	40,6
	2010	47,2	74,3	42,4
	2011	47,1	74,1	42,6
Διατροφή που να περιλαμβάνει κάθε δεύτερη ημέρα κοτόπουλο, κρέας, ψάρι ή λαχανικά ίσης αξίας	2008	6,5	14,9	4,9
	2009	5,2	12,1	3,9
	2010	4,3	8,8	3,5
	2011	5,3	11,3	4,2
Επαρκώς ζεστό σπίτι	2008	29,3	48,1	25,7
	2009	21,7	37,8	18,7
	2010	26,1	38,3	24,0
	2011	25,0	41,8	22,1

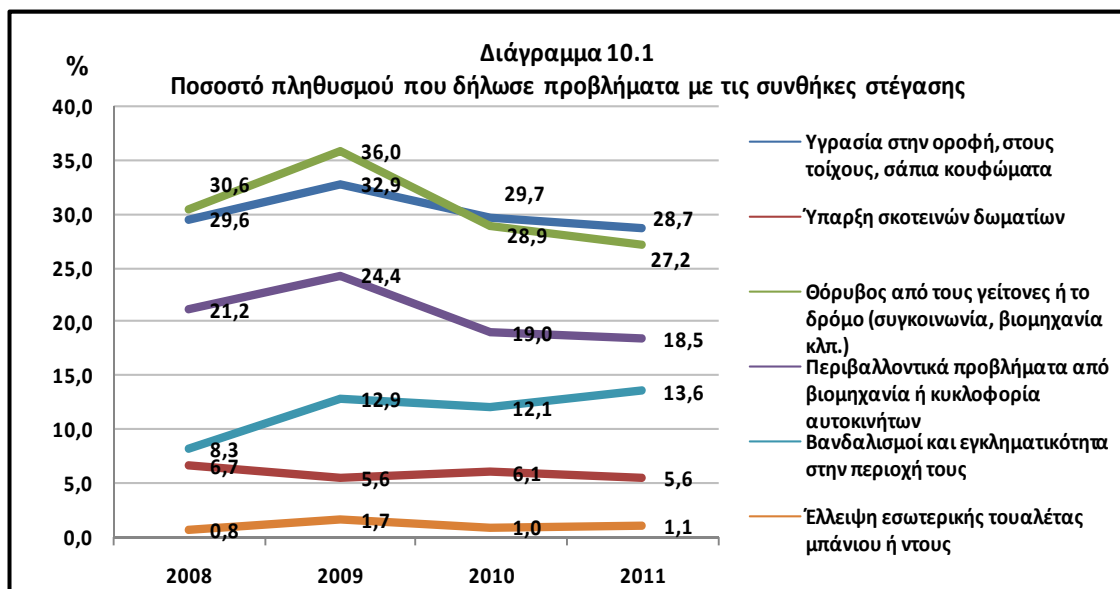
Το 2011, 84,1% των ατόμων που βρίσκονταν σε κίνδυνο φτώχειας δήλωσαν ότι δεν μπορούσαν να αντιμετωπίσουν μια απροσδόκητη αλλά αναγκαία δαπάνη €870. Το αντίστοιχο ποσοστό ατόμων εκτός κινδύνου φτώχειας ήταν 46,0%.

Επίσης παρατηρείται ότι το 2011, ποσοστό 74,1% των ατόμων που βρίσκονταν σε κίνδυνο φτώχειας δεν μπορούσαν να πληρώσουν μιας βδομάδας διακοπές. Το αντίστοιχο ποσοστό ατόμων εκτός κινδύνου φτώχειας ήταν 42,6%.

Όσον αφορά την οικονομική αδυναμία εξασφάλισης διατροφής που να περιλαμβάνει κάθε δεύτερη μέρα κρέας, ψάρι ή λαχανικά ίσης αξίας, το ποσοστό μεταξύ των ατόμων που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας το 2011 ήταν σχετικά χαμηλό, 11,3%. Το αντίστοιχο ποσοστό ατόμων εκτός κινδύνου φτώχειας ήταν ακόμη χαμηλότερο, 4,2%.

Όσον αφορά στη οικονομική αδυναμία να είναι το σπίτι επαρκώς ζεστό για το 2011 το ποσοστό των ατόμων που βρίσκονταν κάτω από το όριο φτώχειας ήταν 41,8% και αυτών εκτός κινδύνου φτώχειας 22,1%.

Στο Διάγραμμα 10.1 παρουσιάζονται διαχρονικά τα ποσοστά του πληθυσμού που αντιμετωπίζουν κάποια προβλήματα στέγασης. Προβλήματα στέγασης όπως είναι η υγρασία στην οροφή, στους τοίχους και σάπια κουφώματα, ο θόρυβος από γείτονες ή από το δρόμο και η ύπαρξη σκοτεινών δωματίων βελτιώνονται με την πάροδο του χρόνου. Αντίθετα τα ποσοστά των βανδαλισμών και της εγκληματικότητας στην περιοχή αυξάνονται. Τα ποσοστά της έλλειψης εσωτερικής τουαλέτας μπάνιου ή ντους παραμένουν διαχρονικά σταθερά και πολύ χαμηλά.

Ο Πίνακας 10.2 παρουσιάζει αναλυτικά τα ποσοστά του πληθυσμού που αντιμετωπίζουν κάποια προβλήματα στέγασης ξεχωριστά για πληθυσμό που βρίσκεται κάτω από το όριο φτώχειας και πληθυσμό εκτός κινδύνου φτώχειας.

Πίνακας 10.2

Ποσοστό πληθυσμού που δήλωσε προβλήματα με τις συνθήκες στέγασης

Συνθήκες στέγασης	Έτος	Σύνολο	Σε κίνδυνο φτώχειας	Εκτός κινδύνου φτώχειας
Υγρασία στην οροφή, στους τοίχους, σάπια κουφώματα	2008	29,6	34,2	28,7
	2009	32,9	41,5	31,3
	2010	29,7	35,1	28,7
	2011	28,7	37,2	27,3
Ύπαρξη σκοτεινών δωματίων	2008	6,7	9,8	6,1
	2009	5,6	8,0	5,1
	2010	6,1	7,8	5,8
	2011	5,6	7,8	5,2
Θόρυβος από τους γείτονες ή το δρόμο (συγκοινωνία, βιομηχανία κλπ.)	2008	30,6	30,6	30,5
	2009	36,0	35,7	36,1
	2010	28,9	25,3	29,6
	2011	27,2	25,8	27,5
Περιβαλλοντικά προβλήματα από βιομηχανία ή κυκλοφορία αυτοκινήτων	2008	21,2	18,0	21,7
	2009	24,4	23,3	24,7
	2010	19,0	15,0	19,7
	2011	18,5	17,4	18,6
Βανδαλισμοί και εγκληματικότητα στην περιοχή τους	2008	8,3	6,4	8,6
	2009	12,9	11,2	13,3
	2010	12,1	8,6	12,3
	2011	13,6	11,8	13,9
Έλλειψη εσωτερικής τουαλέτας	2008	0,8	3,8	0,3
	2009	1,7	6,6	0,8
	2010	1,0	4,8	0,3
	2011	1,1	4,5	0,5
Έλλειψη εσωτερικού μπάνιου ή ντους	2008	0,8	3,7	0,2
	2009	1,7	6,5	0,8
	2010	1,0	4,8	0,3
	2011	1,1	4,2	0,5

Ο Πίνακας 10.3 πιο κάτω παρουσιάζει το ποσοστό του πληθυσμού σε νοικοκυριά που διαθέτουν κάποια καταναλωτικά αγαθά. Αγαθά όπως η έγχρωμη τηλεόραση, το τηλέφωνο και το πλυντήριο ρούχων υπάρχουν σχεδόν σε όλα τα νοικοκυριά είτε αυτά βρίσκονται κάτω από το όριο φτώχειας είτε όχι. Επίσης η συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού (92,8%), διαμένει σε νοικοκυριό που διαθέτει αυτοκίνητο. Το ποσοστό του πληθυσμού που διαμένει σε νοικοκυριό που διαθέτει ηλεκτρονικό υπολογιστή αυξάνεται κάθε χρόνο, το 2011 έφτασε στο 75,6%.

Πίνακας 10.3

Ποσοστό πληθυσμού σε νοικοκυριά που διαθέτουν ή δεν διαθέτουν τα ακόλουθα καταναλωτικά αγαθά διαρκείας:

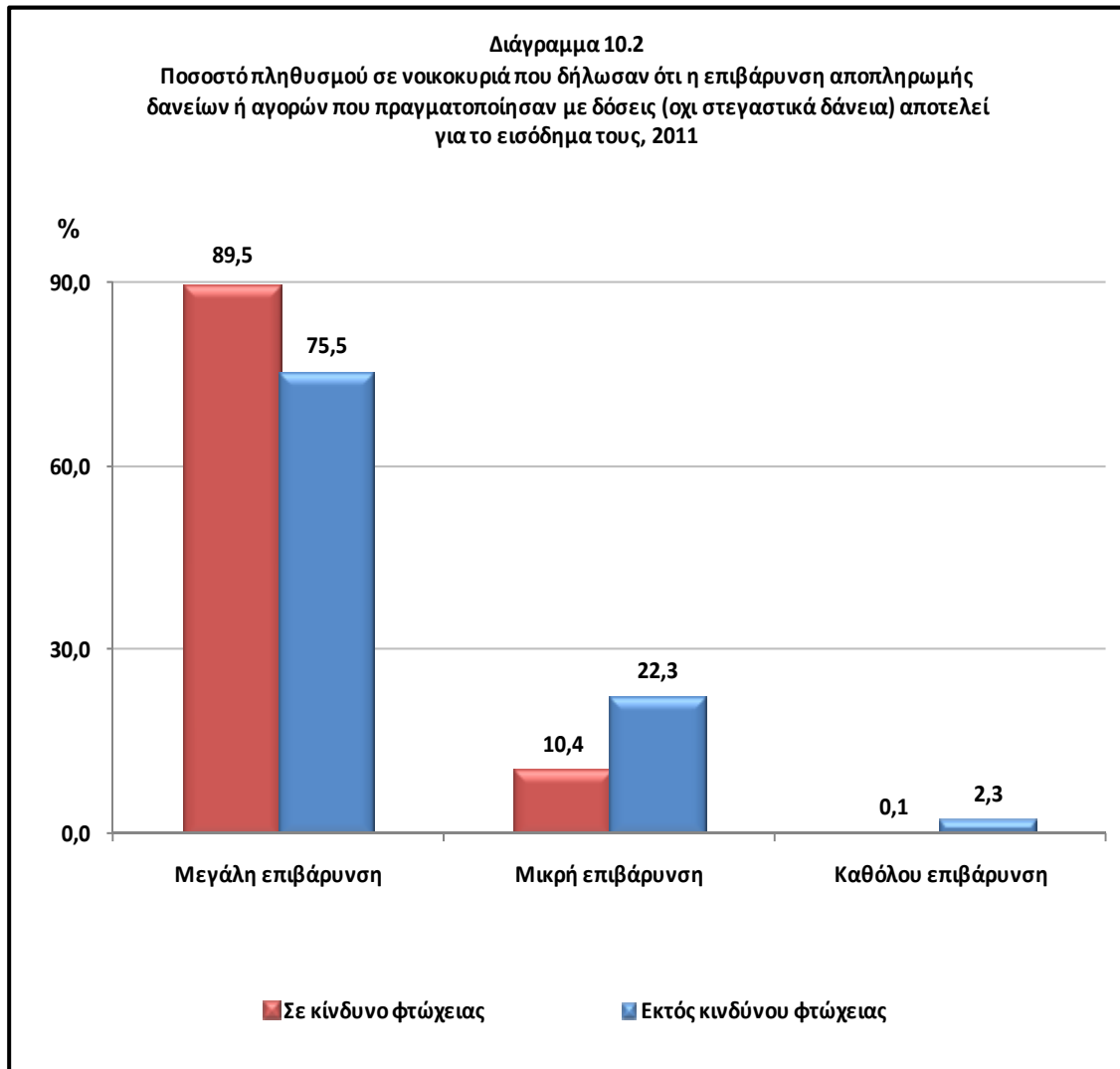
Καταναλωτικά αγαθά διαρκείας		Έτος	Σύνολο	Σε κίνδυνο φτώχειας	Εκτός κινδύνου φτώχειας
Έγχρωμη τηλεόραση	Διαθέτουν	2008	99,7	98,9	99,9
		2009	99,8	99,4	99,9
		2010	99,7	98,7	99,9
		2011	99,7	98,5	99,9
	Δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα	2008	0,1	0,4	0,0
		2009	0,1	0,3	0,0
		2010	0,1	0,7	0,0
		2011	0,1	0,8	0,0
	Δεν διαθέτουν για άλλους λόγους	2008	0,2	0,7	0,2
		2009	0,1	0,3	0,1
		2010	0,2	0,6	0,1
		2011	0,2	0,8	0,1
Τηλέφωνο	Διαθέτουν	2008	99,6	98,4	99,8
		2009	99,8	98,8	100,0
		2010	99,8	99,1	99,9
		2011	99,9	99,6	99,9
	Δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα	2008	0,2	0,7	0,1
		2009	0,0	0,0	0,0
		2010	0,0	0,3	0,0
		2011	0,0	0,2	0,0
	Δεν διαθέτουν για άλλους λόγους	2008	0,3	1,0	0,1
		2009	0,2	1,2	0,0
		2010	0,2	0,7	0,1
		2011	0,1	0,3	0,1

Ποσοστό πληθυσμού σε νοικοκυριά που διαθέτουν ή δεν διαθέτουν τα ακόλουθα καταναλωτικά αγαθά διαρκείας:

(Συν.)

Καταναλωτικά αγαθά διαρκείας		Έτος	Σύνολο	Σε κίνδυνο φτώχειας	Εκτός κινδύνου φτώχειας
Προσωπικό ηλεκτρονικό υπολογιστή	Διαθέτουν	2008	66,2	31,3	72,8
		2009	67,0	31,9	73,6
		2010	72,3	39,0	78,2
		2011	75,6	42,7	81,1
	Δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα	2008	5,5	9,4	4,7
		2009	5,0	8,5	4,3
		2010	4,8	9,0	4,0
		2011	3,6	7,2	2,9
	Δεν διαθέτουν για άλλους λόγους	2008	28,4	59,3	22,5
		2009	28,0	59,6	22,1
		2010	23,0	52,0	17,8
		2011	20,9	50,1	15,9
Πλυντήριο ρούχων	Διαθέτουν	2008	98,1	94,0	98,8
		2009	98,7	94,8	99,4
		2010	98,4	95,2	98,9
		2011	98,5	95,7	98,9
	Δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα	2008	0,6	2,8	0,2
		2009	0,5	2,2	0,1
		2010	0,5	1,8	0,3
		2011	0,5	1,5	0,3
	Δεν διαθέτουν για άλλους λόγους	2008	1,3	3,2	1,0
		2009	0,9	3,1	0,5
		2010	1,1	3,0	0,8
		2011	1,1	2,9	0,8
Αυτοκίνητο	Διαθέτουν	2008	92,3	68,3	96,8
		2009	92,5	68,7	97,0
		2010	92,5	70,5	96,4
		2011	92,8	71,3	96,5
	Δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα	2008	1,7	5,7	0,9
		2009	1,7	6,0	0,9
		2010	1,5	5,0	0,9
		2011	1,0	3,0	0,7
	Δεν διαθέτουν για άλλους λόγους	2008	6,0	26,0	2,2
		2009	5,8	25,4	2,2
		2010	6,0	24,6	2,7
		2011	6,2	25,7	2,8

Όπως φαίνεται καθαρά από το Διάγραμμα 10.2, για το 2011, το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού δήλωσε ότι, η αποπληρωμή δανείων ή αγορών που έγιναν με δόσεις αποτελούσε μεγάλη επιβάρυνση. Τα ποσοστά αφορούν στον πληθυσμό που ζει σε νοικοκυριά που έχουν δάνεια (συμπεριλαμβάνονται και οι πιστωτικές κάρτες αλλά όχι τα στεγαστικά) και όχι στο σύνολο του πληθυσμού.

Στον Πίνακα 10.4 πιο κάτω παρουσιάζεται αναλυτικά η επιβάρυνση της αποπληρωμής δανείων για τα χρόνια 2008 - 2011.

Πίνακας 10.4

Ποσοστό πληθυσμού σε νοικοκυριά που δήλωσαν ότι η επιβάρυνση αποπληρωμής δανείων ή αγορών που πραγματοποίησαν με δόσεις (δεν αφορά στεγαστικά δάνεια) αποτελεί για το εισόδημα τους:

Έτος	Μέγεθος επιβάρυνσης	Σύνολο	Σε κίνδυνο φτώχειας	Εκτός κινδύνου φτώχειας
2008	Μεγάλη επιβάρυνση	68,9	84,7	67,4
	Μικρή επιβάρυνση	28,7	14,7	30,1
	Καθόλου επιβάρυνση	2,4	0,5	2,6
2009	Μεγάλη επιβάρυνση	72,7	85,2	71,6
	Μικρή επιβάρυνση	25,0	10,4	26,4
	Καθόλου επιβάρυνση	2,2	4,4	2,1
2010	Μεγάλη επιβάρυνση	76,0	83,7	75,3
	Μικρή επιβάρυνση	21,9	15,6	22,5
	Καθόλου επιβάρυνση	2,1	0,6	2,3
2011	Μεγάλη επιβάρυνση	76,6	89,5	75,5
	Μικρή επιβάρυνση	21,3	10,4	22,3
	Καθόλου επιβάρυνση	2,1	0,1	2,3

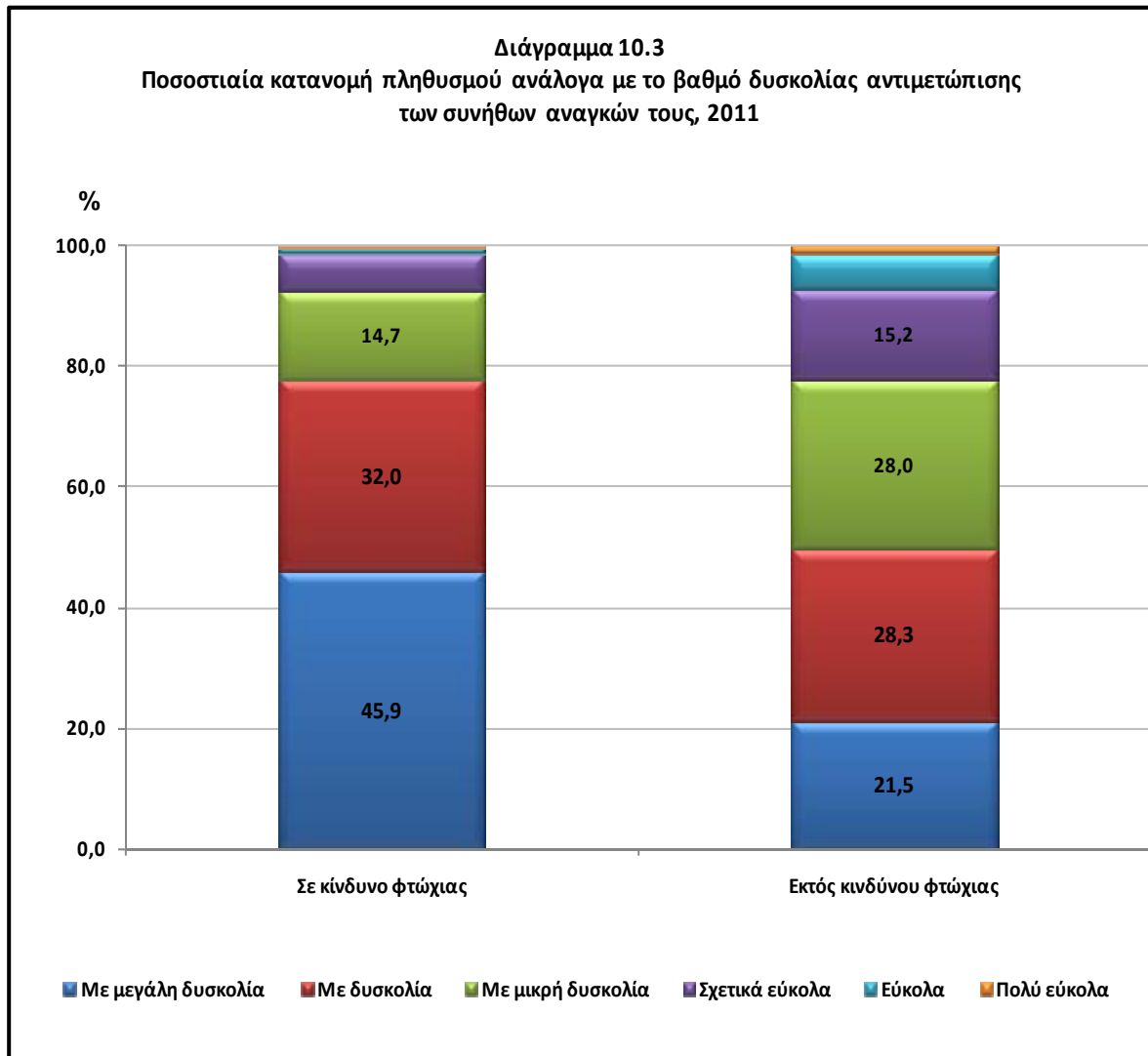
Σύμφωνα με τον Πίνακα 10.5 παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού δήλωσε ότι οι δαπάνες στέγασης αποτελούν μεγάλη επιβάρυνση για το νοικοκυριό τους και τις τέσσερις χρονιές για τις οποίες παρουσιάζονται στοιχεία.

Πίνακας 10.5

Ποσοστιαία κατανομή πληθυσμού ανάλογα με τον βαθμό επιβάρυνσης του εισοδήματος τους από τις δαπάνες στέγασης

Έτος	Μέγεθος επιβάρυνσης	Σύνολο	Σε κίνδυνο φτώχειας	Εκτός κινδύνου φτώχειας
2008	Μεγάλη επιβάρυνση	67,4	79,7	65,1
	Μικρή επιβάρυνση	29,3	17,5	31,6
	Δεν αποτελεί επιβάρυνση	3,2	2,8	3,3
2009	Μεγάλη επιβάρυνση	63,8	76,3	61,5
	Μικρή επιβάρυνση	28,7	18,6	30,6
	Δεν αποτελεί επιβάρυνση	7,5	5,2	7,9
2010	Μεγάλη επιβάρυνση	69,4	76,9	68,1
	Μικρή επιβάρυνση	26,0	18,1	27,4
	Δεν αποτελεί επιβάρυνση	4,6	5,0	4,6
2011	Μεγάλη επιβάρυνση	72,7	81,2	71,3
	Μικρή επιβάρυνση	23,0	15,2	24,3
	Δεν αποτελεί επιβάρυνση	4,3	3,6	4,4

Η ίδια τάση παρουσιάζεται και στο βαθμό δυσκολίας αντιμετώπισης των βασικών αναγκών του νοικοκυριού. Στο Διάγραμμα 10.3 παρατηρούμε ότι το 2011, ο πληθυσμός που βρισκόταν κάτω από το όριο φτώχειας δήλωσε ότι, αντιμετωπίζει με δυσκολία ή μεγάλη δυσκολία τις βασικές του ανάγκες, σε ποσοστό 77,9%. Το αντίστοιχο ποσοστό για τον πληθυσμό που βρίσκεται εκτός κινδύνου φτώχειας ήταν 49,8%. Χαμηλά είναι τα ποσοστά του πληθυσμού και των δύο κατηγοριών που είπαν ότι περνούν εύκολα ή πολύ εύκολα.

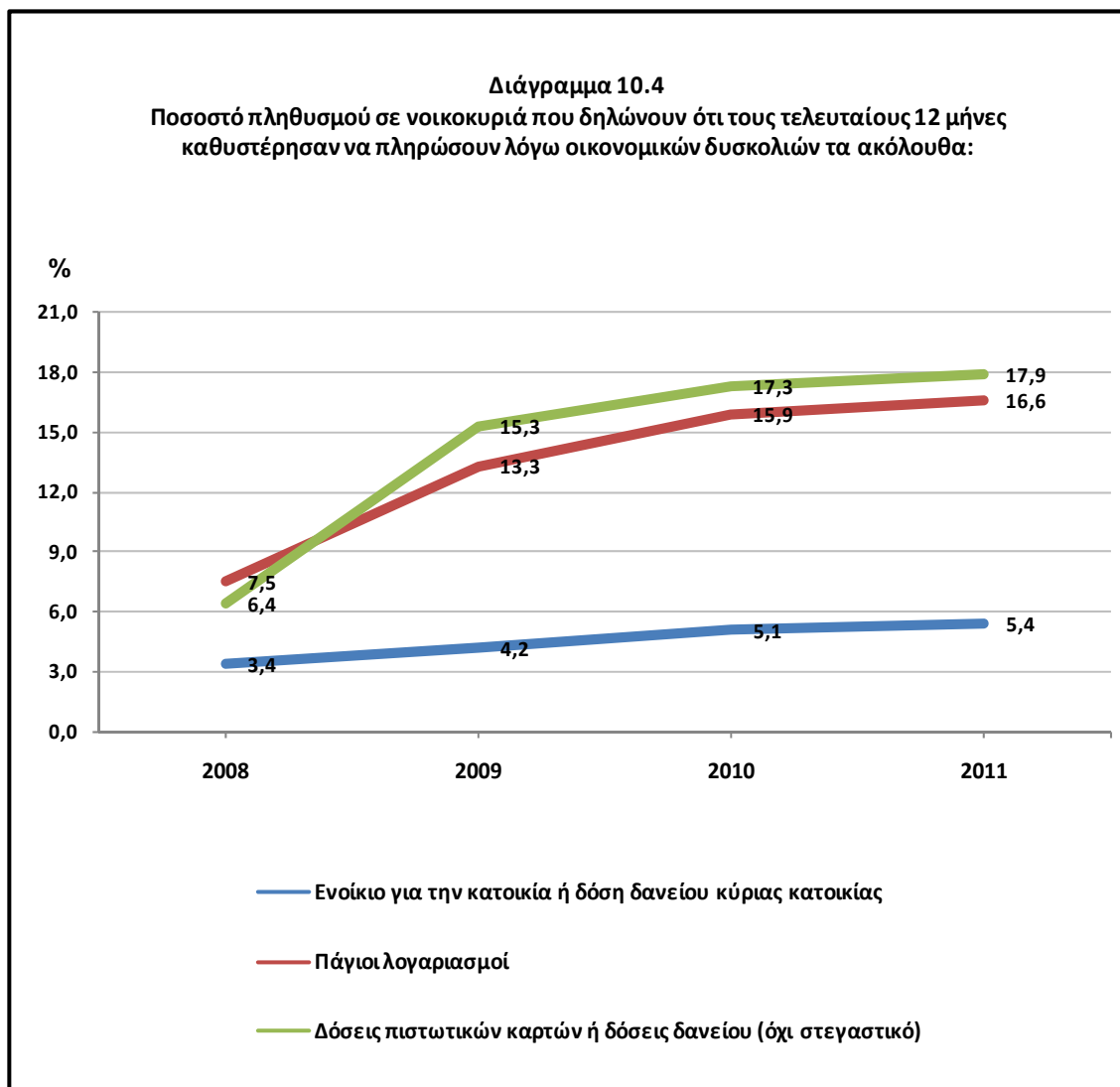
Ο Πίνακας 10.6 δίνει αναλυτικά τα ποσοστά της κάθε χρονιάς (2008-2011) για τον βαθμό δυσκολίας αντιμετώπισης των βασικών αναγκών χωρισμένα στον πληθυσμό που βρίσκεται κάτω και πάνω από το όριο φτώχειας.

Πίνακας 10.6

Ποσοστιαία κατανομή πληθυσμού ανάλογα με το βαθμό δυσκολίας αντιμετώπισης των συνήθων αναγκών του νοικοκυριού

Έτος	Βαθμός δυσκολίας	Σύνολο	Σε κίνδυνο φτώχειας	Εκτός κινδύνου φτώχειας
2008	Με μεγάλη δυσκολία	21,1	44,9	16,5
	Με δυσκολία	30,7	36,7	29,5
	Με μικρή δυσκολία	32,6	13,4	36,3
	Σχετικά εύκολα	11,0	2,7	12,6
	Εύκολα	3,9	2,1	4,3
	Πολύ εύκολα	0,7	0,4	0,8
2009	Με μεγάλη δυσκολία	20,1	38,3	16,7
	Με δυσκολία	29,6	32,7	29,0
	Με μικρή δυσκολία	29,0	20,4	30,7
	Σχετικά εύκολα	15,1	7,0	16,6
	Εύκολα	5,1	1,2	5,9
	Πολύ εύκολα	1,1	0,4	1,2
2010	Με μεγάλη δυσκολία	23,5	41,7	20,2
	Με δυσκολία	29,0	30,3	28,8
	Με μικρή δυσκολία	26,2	18,9	27,5
	Σχετικά εύκολα	14,8	6,7	16,3
	Εύκολα	5,8	2,3	6,4
	Πολύ εύκολα	0,7	0,2	0,8
2011	Με μεγάλη δυσκολία	25,1	45,9	21,5
	Με δυσκολία	28,8	32,0	28,3
	Με μικρή δυσκολία	26,0	14,7	28,0
	Σχετικά εύκολα	13,9	5,9	15,2
	Εύκολα	5,0	1,2	5,6
	Πολύ εύκολα	1,3	0,3	1,4

Πιο κάτω, στο Διάγραμμα 10.4, παρουσιάζονται τα ποσοστά στο σύνολο του πληθυσμού που καθυστέρησαν λόγω οικονομικών δυσκολιών να πληρώσουν τη δόση του στεγαστικού τους ή το ενοίκιο τους, τους πάγιους λογαριασμούς τους ή τις δόσεις των πιστωτικών καρτών και των υπόλοιπων τους δανείων. Παρατηρείται ότι από το 2008 μέχρι το 2011 υπάρχει αυξητική τάση στα ποσοστά του πληθυσμού που καθυστερούν στις αποπληρωμές τους.

Ο Πίνακας 10.7 πιο κάτω παρουσιάζει αναλυτικά για την κάθε χρονιά από το 2008 μέχρι το 2011 ανά κατηγορία πληθυσμού τα ποσοστά του πληθυσμού που ζουν σε νοικοκυριά που καθυστέρησαν στις αποπληρωμές τους. Τα ποσοστά υπολογίζονται πάνω στο συνολικό πληθυσμό. Όσον αφορά στην καθυστέρηση της πληρωμής του ενοικίου ή της δόσης του στεγαστικού, δεν υπάρχει μεγάλη διαφορά στα ποσοστά μεταξύ φτωχών και μη φτωχών. Για

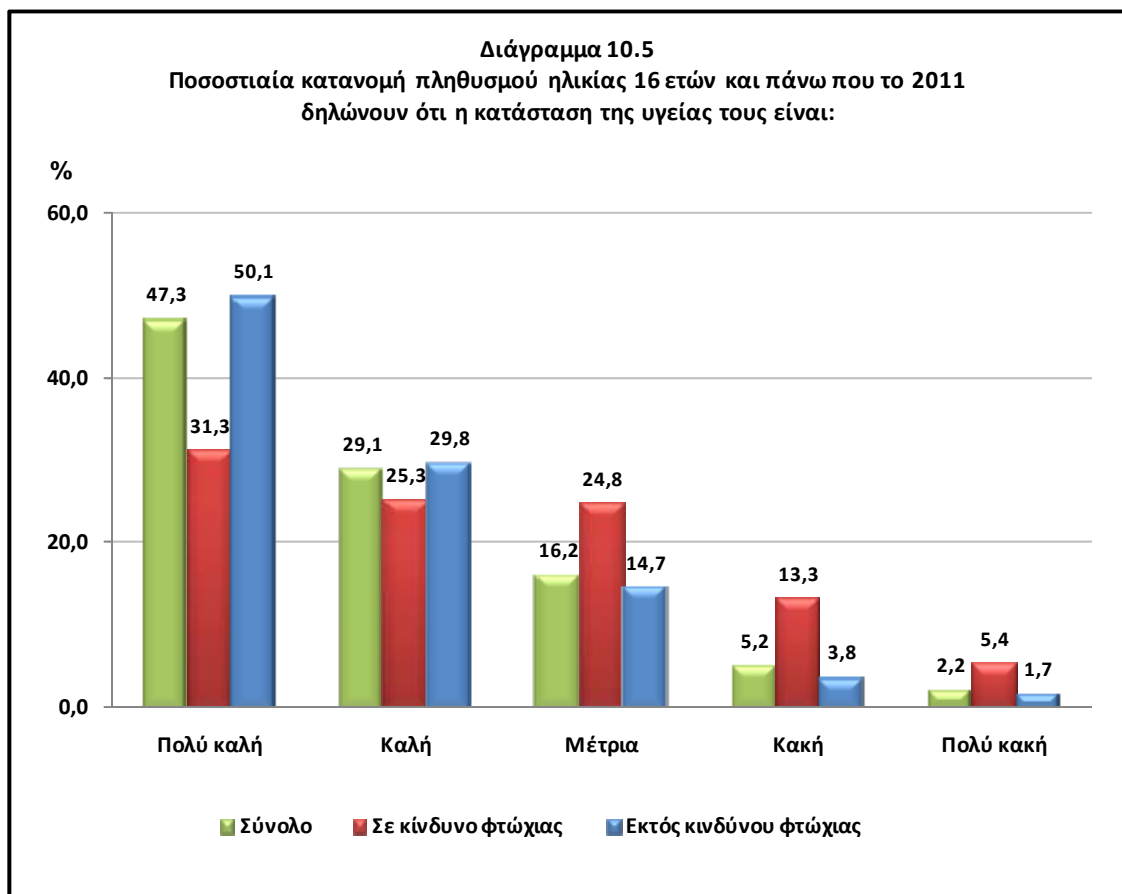
την καθυστέρηση της πληρωμής των πάγιων λογαριασμών παρατηρείται ότι ο πληθυσμός που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας σημειώνει ψηλότερο ποσοστό από τον πληθυσμό που είναι εκτός κινδύνου φτώχειας.

Πίνακας 10.7

Ποσοστό πληθυσμού σε νοικοκυριά που δηλώνουν ότι τους τελευταίους 12 μήνες καθυστέρησαν να πληρώσουν λόγω οικονομικών δυσκολιών τα ακόλουθα:

Έτος	Είδος λογαριασμών	Σύνολο	Σε κίνδυνο φτώχειας	Εκτός κινδύνου φτώχειας
2008	Ενοίκιο για την κατοικία ή δόση δανείου κύριας κατοικίας	3,4	2,5	3,6
	Πάγιοι λογαριασμοί (ηλεκτρικού ρεύματος, νερού, τηλεφώνου κλπ.)	7,5	10,6	6,9
	Δόσεις πιστωτικών καρτών ή δόσεις δανείου για είδη οικιακού εξοπλισμού, διακοπές κ.ά., ή άλλες αγορές με δόσεις	6,4	5,7	6,5
2009	Ενοίκιο για την κατοικία ή δόση δανείου κύριας κατοικίας	4,2	3,0	4,4
	Πάγιοι λογαριασμοί (ηλεκτρικού ρεύματος, νερού, τηλεφώνου κλπ.)	13,3	21,6	11,7
	Δόσεις πιστωτικών καρτών ή δόσεις δανείου για είδη οικιακού εξοπλισμού, διακοπές κ.ά., ή άλλες αγορές με δόσεις	15,3	14,8	15,4
2010	Ενοίκιο για την κατοικία ή δόση δανείου κύριας κατοικίας	5,1	7,6	4,7
	Πάγιοι λογαριασμοί (ηλεκτρικού ρεύματος, νερού, τηλεφώνου κλπ.)	15,9	21,9	14,8
	Δόσεις πιστωτικών καρτών ή δόσεις δανείου για είδη οικιακού εξοπλισμού, διακοπές κ.ά., ή άλλες αγορές με δόσεις	17,3	18,1	17,2
2011	Ενοίκιο για την κατοικία ή δόση δανείου κύριας κατοικίας	5,4	5,5	5,4
	Πάγιοι λογαριασμοί (ηλεκτρικού ρεύματος, νερού, τηλεφώνου κλπ.)	16,6	21,0	15,8
	Δόσεις πιστωτικών καρτών ή δόσεις δανείου για είδη οικιακού εξοπλισμού, διακοπές κ.ά., ή άλλες αγορές με δόσεις	17,9	20,4	17,4

Στο Διάγραμμα 10.5 παρουσιάζεται η κατάσταση υγείας του πληθυσμού που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας και του πληθυσμού εκτός κινδύνου για το 2011. Είναι φανερό ότι τα άτομα που βρίσκονταν εκτός κινδύνου φτώχειας στη συντριπτική τους πλειοψηφία νιώθουν ότι η κατάσταση της υγείας τους είναι «Πολύ καλή» ή «Καλή», σε αντίθεση με τα άτομα που βρίσκονταν σε κίνδυνο φτώχειας. Συγκεκριμένα γύρω στο 50% δήλωσαν την υγεία τους ως «Καλή» ή «Μέτρια». Ας σημειωθεί ότι ένα μεγάλο ποσοστό των ατόμων που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας είναι τα άτομα ηλικίας 65 χρονών και πάνω.

Στο Διάγραμμα 10.6 παρατηρείται ότι το 2011, άτομα με κατώτερο επίπεδο μόρφωσης (γυμνάσιο/δημοτικό/δεν πήγαν ποτέ σχολείο) έχουν περισσότερες πιθανότητες να βρίσκονται κάτω από το όριο φτώχειας συγκριτικά με άτομα που έχουν ψηλότερο επίπεδο μόρφωσης (Τριτοβάθμια /Λύκειο).

